

2.3. INIMESEÕPETUS, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.3.1. Õppeaine kirjeldus ja eesmärk

Inimeseõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise ja arenemisega seotud muutusi ning vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- 2) hoiab oma tervist, järgides tervislikku eluviisi, käitub nii, et ei sea ohtu enda, teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- 3) märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- 4) hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- 5) suudab täiskasvanu suunamisel eristada ning teadvustada oma oskusi ja võimeid, otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- 6) tunneb huvi ümbritseva ühiskonnaelu vastu;
- 7) tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi, järgib sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti.

2.3.2 Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassis on inimeseõpetuse põhisisuks lähiümbruse märkamine, selle teadvustamine (suhtes mina ja meie) ning sotsiaalse kompetentsuse arendamine. Õpitakse koos tegutsema nii matkides kui ka eeskuju ja juhendamise järgi. Omandatakse baassõnavara ja -lausungimalle ning elementaarseid (olme)suhtlusoskusi: teise inimese kuulamine, ütluste mõistmine ja nendele reageerimine (vastusrepliigid dialoogis), dialoogi alustamine ja jätkamine tuttavas situatsioonis jms.

Õpitakse (mängu)asjade kasutamist ja hoidmist, mängus osalemist, reeglitest kinnipidamist, mängu algatamist, rollide ja vajalike mänguasjade jagamist jne. Kohati võib olla keeruline rollimängudes osalemine. Õpilased vajavad pidevat motiveerivat tagasisidet oma tegevuse ja saavutuste kohta.

Võrreldavate situatsioonide ja illustratsioonide (joonised, fotod) toel õpitakse märkama ja eristama (puhas/must, meeldib / ei meeldi jne) ümbritsevate esemete, ruumide ja inimeste (sh iseenda) esteetilisi omadusi. Õpitakse eristama isiklikke, võõraid ja ühiseid esemeid, neisse heaperemehelikult ja turvaliselt suhtuma ning neid kasutama. Õpitakse ka märkama ja eristama eakaaslaste käitumisviise. Harjutatakse viisakat käitumist (tervitamine, palumine, tänamine, eakaaslase ja täiskasvanu poole pöördumine, võimalik keeldumine jne).

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassis kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel). Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit. Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel.

Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassis täienevad õppetegevuse käigus õpilaste sotsiaalsed suhtlemis- ja käitumisoskused. Harjutatakse suhtlemist ja koostegevuse reguleerimist dialoogis (osalemine rühmatöodes, rollimängudes, kutse koostegevusele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine ja loobumine, alternatiivne ettepanek, oma arvamuste selgitamine ja kaitsmine). Individuaal- ja rühmatööde tulemuste esitlemise, enda ja teiste tegevuste kommenteerimise kaudu suureneb õpilaste verbaalne aktiivsus, kujunevad avaliku esinemise esmased oskused.

Õpitakse mõistma ja nimetama tegevuse eesmärke, tingimusi, põhjuseid ja tagajärgi, käitumisaktis ilmnevat emotsioone. Juhendamisel leitakse seoseid tegevus-, suhtlus- ja käitumisakti vahel, tehakse järeldusi ning planeeritakse ja/või korrigeeritakse edasist tegevust/käitumist.

Arenguliselt on õpilaste jaoks oluline pöörata tähelepanu muutustele enda organismis ja käitumises (seksuaalsus, suhtlemine ja käitumine vastassugupoolega, noormehe ja neiu rollid eri situatsioonides jms) ning oma tervisekäitumisele (sh hoolitsemine oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise eest, enesekehtestamine, riskikäitumine).

Õpitakse märkama ja teadvustama kultuurilisi erinevusi. Alustatakse ettevalmistust iseseisvaks majandamiseks, teadlikuks ja säästlikuks tarbimiseks (prügi sorteerimine, pakendiinfo jmt).

Inimeseõpetuse temaatika ja õpilaste oskused võimaldavad sel perioodil rohkem kasutada IKT-vahendeid.

Õppetegevus 8.–9. klassis

Põhikooli lõpuastmes on kõige olulisem toetada õpilasi iseseisvaks toimetulekuks. Vanuseliselt on oluline tähelepanu pöörata ühiskonnaõpetusega seotud teemadele: eri eluvaldkondadega seotud õigusaktid ja lepingud, ameti valik ja edasiõppimisvõimalused, töötaja õigused ja kohustused, otstarbekad ja vastutustundlikud valikud/otsused, iseseisev raha kasutamine ja säästlik tarbimine, eluasemega seotud küsimused. Õpilased tutvuvad ja õpivad kasutama teabeallikaid, nõustamis- ja kriisiabivõimalusi; omandavad teadmise, kuidas otsida, küsida ja kasutada elus vajaminevat teavet ja abi.

Õpilane harjutab iseseisva elu alustamise ja soolise küpsemisega seotud rollikäitumist. Teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles, tunneb ära lähisuhtevägivalla. Oluline on teadvustada pere loomise ja laste saamisega seotud vastutust.

Õppetegevuses rakendavad õpilased eelnevatel aastatel omandatud eri situatsioonidele vastavaid suhtlemisoskusi. Kujuneb oskus hinnata oma ning kaasinimeste individuaalset ja rühmakäitumist (põhjus-tagajärg seosed, otstarbekus, vastavus ühiskonnainormidele).

2.3.3. Üldpädevuste kujundamine sotsiaalainete õppes

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja reegleid/kokkuleppeid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme. Koostööoskuseid kujundatakse paaris- ja rühmatöodes meeskonnas töötades.

Enesemääratluspädevus

Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist sh aja- ja koha valikut ning kasutab õppimisel lihtsamaid õpistrateegiaid, järgib kavandatut, seab eesmärged (eneseregulatsioon). Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, küsib vajadusel abi, osaleb täiskavantu suunamisel arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid info saamiseks; esineb ja analüüsib täiskasvanu toel oma sooritust, oskab anda ja vastu võtta konstruktiivset tagasisidet

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane kasutab lihtsat matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt ja sümboliteid; lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Ettevõtlikkuspädevus

Uue oskuse omandamiseks panustab õpilane oma aega ja energiat, on tegutsemisaldis ning algatusvõimeline, oskab eesmärkide saavutamiseks teha koostööd paaris- ja grupitöös, viib alustatud tegevuse lõpule, reageerib muutustele paindlikult, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja

elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid, püstitab ja täidab endale seatud eesmäärke ning võtab vastutuse oma tegude eest;

Digipädevus

Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt. On teadlik digikeskkonna ohtudest, oskab end kaitsta ja teab, kust saada abi. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid. Digitaalset sisu luues või koostades arvestab autoriõigustega.

2.3.4. Inimeseõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

Inimeseõpetuses käsitletakse inimeste erinevaid töid ja töökohti, harjutatakse koostööd ja tööde jaotamist, toetatakse endasse uskumist, arendatakse eneseanalüüsi ja enesekontrolli oskusi, oma väärtuste selgitamist, enda ja teiste positiivsete joonte ja omaduste märkamist ja väärtustamist.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Inimeseõpetuses käsitletakse asjade väärtust ja hinda, asjade väärtust teiste väärtuste seas, vastutust enda ja teiste asjade hoidmise eest, oma kulutuste planeerimisist, tervislikku elukeskkonda, tervist heaolu tagajana. Õpetatakse tegema teadlikke valikuid ümbritseva keskkonna hoidmiseks (jäätmemajandus, taaskasutus jms).

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Inimeseõpetuses käsitletakse Eesti rahvuslikku ja riiklikku sümbolikat, lapse õigusi ja kohustusi, vaba aja veetmist, meeskonnatööd ja tööjaotust, arendatakse sotsiaalseid oskusi: enda vajaduste mõistmine ja nende väljendamine, abi küsimine, oma järjekorra ootamine, otsuste vastuvõtmine ja probleemidele lahenduste leidmine, tagajärgedega arvestamine, vastutuse võtmine. Tutvustatakse Eesti haldusüksusi, Eesti maksusüsteemi, tegeletakse raha mõiste ja rahakasutusega.

Kultuuriline identiteet

Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Inimeseõpetuses käsitletakse kodu ja kodukandi traditsioone, Eesti rahvuslikku ja riiklikku sümbolikat, eesti rahvakommete tundmist, erinevate rahvaste tavasid ja kombeid, erinevuste ja mitmekesisuste väärtustamist. Kujundatakse kodumaad väärtustav hoiak.

Teabekeskond

Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.

Inimeseõpetuses tutvustatakse erinevaid teabeallikaid ja nende kasutamist, analüüsitakse reklaamide mõju meie igapäevaste otsuste langetamisele. Õpetatakse vajaliku info eristamist ebaolulisest, abi otsimist erinevatest teabeallikatest (nt vaimse tervise infoportaalid, infovoldikud jt).

Tehnoloogia ja innovatsioon

Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Inimeseõpetuses harjutatakse IKT vahendite kasutamist, sotsiaalmeedias suhtlemist ja ohtude teadvustamist.

Tervis ja ohutus

Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisel.

Inimeseõpetuses käsitletakse tervist ja tervise eest hoolitsemise viise, tervisenäitajaid, tervist mõjutavaid tegureid, lihtsamaid esmaabi võtteid ning ohuolukordades abi kutsumist. Õpetatakse märkama emotsioone, vaimse ja füüsilise tervise seisundit, hindama ohtusid. Õpetatakse vältima ennastkahjustavat käitumist. Tutvustatakse liiklusreegleid ning harjutatakse turvalist liikluskäitumist. Õpetatakse hindama ohtusid: vee-, liiklus- ja tuleohutus, sõltuvust tekitavad ained (tubakas, alkohol, uimastid), nutisõltuvus.

Väärtused ja kõlblus

Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Inimeseõpetuses õpetatakse nägema iga inimest väärtuslikuna, harjutatakse viisakat käitumist, kujundatakse abivalmidust ja kohusetunnet, ausust, õiglust, erinevuste sallimist, vägivallatust ja vastutustunnet. Toetatakse endasse uskumist, enesehinnangut, enesekontrolli, oma väärtuste selgitamist, sallivust, hoolivust, usaldust, empaatiat ning positiivset mõtlemist. Käsitletakse kodumaad, kodu ja perekonda väärtusena.

2.3.5. Inimeseõpetuse lõiming teiste õppeainetega

Inimeseõpetuse õpitegevuses on olulisel kohal lõimitud ja läbiv õpe. Suur osa õpitulemustest ongi sõnastatud sellele põhimõttele toetudes. Õppematerjali kasutades tuleb arvestada, et:

- mõne pädevuse kujundamisega tegeletakse ühes või mitmes temaatilises õppetunnis;
- mõne pädevuse saavutamisel on olulisel kohal lõiming teise õppeainega (nt matemaatika ja loodusõpetusega: laps nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaageu õiges järjestuses);
- valdavalt osa õpitulemustest kujundatakse igas õppetunnis läbivalt, selleks kõiki võimalusi kasutades.

Eesti keel - suhtlemine, suuline eneseväljendusoskus, teabe otsimine, konspekterimine.

Matemaatika - aeg, aja planeerimine, tegevuse kavandamine, kulutuste planeerimine.

Loodusõpetus - ümbrus, kodukoht, Eesti tundmine, inimese organismi ehitus, talitus ja tervishoid.

Ühiskonnaõpetus - inimeste õigused ja kohustused, turvaline käitumine. kodundusega (tervislik toitumine, majandamine ja kulutuste planeerimine, säästlikkus. **Keskkonnaõpetus** - rahvakalendri tähtpäevad, kooli traditsioonid ja üritused, suhtlemise õpetus.

Kehalise kasvatus - tervis ja selle eest hoolitsemine, kehaline aktiivsus ja selle vormid, tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted.

Inimeseõpetuse tundides õpitut rakendatakse kõikide teiste ainete tundides ja vabal ajal.

I KOOLIASTE
<p>Õpitulemused I kooliastmes</p> <p>3. klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) alustab ja jätkab dialoogi (vastab küsimusele, esitab küsimusi, nõustub või loobub kutsest); 2) teab viisaka käitumise reegleid, püüab neid täita; 3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevast käitumist (õige/vale, meeldib / ei meeldi); 4) tunneb ära ja nimetab näoilme ja hääletooni järgi kaaslaste 4–6 emotsiooni; 5) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb, teab oma keha osasid; 6) räägib õpetaja suunamisel ja abivahendite toel tervisliku eluviisi põhimõtetest: liikumine, toitumine, puhkus ja enese eest hoolitsemine;

7) hoolitseb oma hügieeni eest, hoiab puhtust ja korda;		
8) teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning Eesti riigi sümboleid;		
9) liikleb ohutult kooliteel ning palub abi õnnetusjuhtumi korral.		
INIMESEÕPETUS		
1. KLASS		
Mina ja meie		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukoha, õdede- vendade ja vanemate nimed;</p> <p>2) nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi;</p> <p>3) osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgib meeldetuletamisel mängureegleid;</p> <p>4) vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;</p> <p>5) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Minu välimus ja mulle meeldivad tegevused. Tervitamine (igapäevane tervitamine koolis, tervitusele vastamine). Enesetutvustamine ja kaaslastega tutvumine dialoogis (nimi, kool, klass). Õpitegevused koolis, õppevahendid. Tüli: vabandamine, leppimine (dialoogi repliigid). Peo-, töö-, spordiriietus (riietusesemed, riietuse sobitamine situatsiooniga).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Minu kool</p> <p>Enese tutvustamine (Mitmendas klassis õpid?). Riietus koolis (Milliste riietega on viisakas koolis käia?). Koolivahendid (Mida läheb koolis vaja?). Koolikoti kandmine (Kuidas koolikotti kanda? Miks nii?).</p> <p>2. Mina</p> <p>Enda tutvustamine (nimi, sugu, vanus). Mõisted: vanem-noorem.</p>	<p>Erinevad tutvumismängud</p> <p>Harjutus - vabandamine ja vabanduse vastu võtmine</p> <p>Klassi ja õpetajatega tutvumine:</p> <p>Õpilane tutvub klassi reeglitega.</p> <p>Näiteks: Piltmäng "Mulle meeldib, mulle ei meeldi".</p> <p>Arutlemine ja üksteisega võrdlemine.</p> <p>Õppevahenditega tutvumine: Koolimajaga/keskkonnaga tutvumine:</p>

	<p>Mulle meeldivad tegevused (minu huvid, hobid).</p> <p>3. Minu välimus Enda kirjeldamine, kehaosad. Kehaosade ja riiete ühendamine. Isiklik hügieen (igapäevane puhtus).</p> <p>4. Tere! Tervitamine. Tervitusele vastamine. Huvasti jätmine. Viisakas käitumine koolis.</p> <p>5. Koolis Tunniplaan, õpitegevused koolis, tundide järjestamine, õppevahendid ja riietus erinevates ainetes/tundides.</p> <p>6. Tüli Konflikt (olukorra mõistmine). Vabandamine ja leppimine (tunded). Käitumine koolis. Vastutus oma tegevuse eest.</p> <p>7. Sport Spordiriided ja -vahendid. Kehalise kasvatus tund, tegevused tunnis (pallimängud), asjade jagamine ja palumine kasutamiseks. Isiklik hügieen.</p> <p>8. Kooliriided Riietus, riietuse sobitamine situatsiooniga. Minu välimus. Riiete korrashoid. Isiklik hügieen. Jalatsid, vahetusjalatsid.</p>	
Mina ja turvalisus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

<p>1) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;</p> <p>2) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;</p> <p>3) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Sõidutee ohutu ületamine (valgusfoor, ülekäigurada, maantee ületamine).</p> <p>Liikumine jalakäijate teel üksi ja rühmaga. Helkur. Ühissõidukid kodukohas (sõiduki ootamine, sisenemine, väljumine; tänava (sõidutee) ületamine; sõidupilet). Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliigid), vanemale helistamine.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Koolitee Foor, helkur, kiiver, ülekäigurada. Sõidutee, kõnnitee, jalgrattatee. Liiklemine tänaval, ohutus. Tee ohutu ületamine.</p> <p>2. Ratas Jalgratas. Vajalik varustus rattasõidul, ohutus. Liiklemine rattaga. Tee ohutu ületamine.</p> <p>3. Siim sõidab linna Maa kui elukeskkond. Liiklemine maal. Bussi ootamine. Ühissõidukisse sisenemine. Sõidupilet. Käitumine ühissõidukis. Turvavöö. Linn kui elukeskkond. Sõidukid.</p> <p>4. Linnas Sõidukid. Käitumine bussipeatuses, bussi ootamine. Sõidupilet, tuvasti. Bussikontrolör (erinevad ametid,</p>	<p>Mäng „Õige-vale“ ja erinevate liikluses olukordade analüüs.</p> <p>Mäng – „Meie sõidame bussiga“.</p> <p>Arutelu "Kuidas käituda eksimise korral".</p> <p>Situatsioonilavastused "Kuidas küsida abi".</p>
--	--	--

	<p>nende tööülesanded).</p> <p>Alarmsõidukid, nende eelisõigus liikluses. Ohutu liiklemine.</p> <p>5. Abi küsimine</p> <p>Eksimine, võõras ümbrus. Abi küsimine. Minu vanemate nimi ja telefoninumber. Vanemale helistamine. Minu aadress.</p> <p>Politseinik, hädaabinumber 112.</p> <p>Poes vanema silmist kaotamine, pöördumine abi saamiseks müüja või turvatöötaja poole. Minu emotsiooni</p>	
Kodu ja pere		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukoha, õdede- vendade ja vanemate nimed;</p> <p>2) teab, et elab Eestis;</p> <p>3) teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Pereliikmed (vanemad, õed- vennad, vanavanemad), nende nimed. Pereliikmete kodused tööd, pereliikmete abistamine, minu kohustused kodus. Kodumaja (talumaja/ eramu/korter suures majas); ruumid kodus (esik, köök, elutuba jt). Mööbel kodus, koolis (esemed, nende otstarve). Kodu asukoht (Eestimaa; küla/linn/alev). Eestimaa, minu kodumaa, Eesti Vabariigi lipp.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Siimu pere</p> <p>Peretüüp: ema, laps, vanaema, vanaisa. Pereliikmete nimetused. Talumaja, loomapidamine.</p>	<p>Mäng Alias.</p> <p>Iga õpilane proovib mõnda looma, kes talus elab jäljendada ning kaaslased peavad looma ära arvama. Koos õpilastega nimekirja koostamine kodutöödest, millega nemad kodus vanemaid abistada saavad. Seosed erinevate tubade ja tegevuste vahel.</p> <p>Joonistame pilt oma perekonnast. Pildi järgi kirjeldame, kes on noorem/vanem, kelle perekond on suurem/väiksem, mitu last on peres, kas on ka lemmikloomi.</p>

	<p>Lemmikloom. Elukeskkond maal. Ruumide nimetused, mööbel kodus, otstarve.</p> <p>Vanemate abistamine kodutöodes. Laua katmine, toidunõud.</p> <p>2. Mari pere</p> <p>Peretüüp: ema, isa, lapsed (õed-vennad). Pereliikmete nimetused.</p> <p>Vanem-noorem. Elukeskkond linnas. Korter, kortermaja.</p> <p>Suurem-väiksem pere. Enese tutvustamine (minu pere).</p> <p>Lemmikloomad, nende eest hoolitsemine. Lapse kohustused kodus. Isiklik hügieen (käte pesemine pärast loomadega tegelemist). Ohutu käitumine loomadega, loomade privaatsusega arvestamine.</p> <p>3. Roosi ja Lilli pere</p> <p>Peretüüp: isa ja tütre (kaksikud õed). Naabrid (vanaema ja vanaisa). Elukeskkond linnas, eramaja. Minu kodumaja. Minu kodu ja pere, tutvustamine.</p> <p>Pereliikmete abistamine, õuetööd.</p> <p>4. Vannituba</p> <p>Ruumid kodus: vannituba.</p> <p>Esemed vannitoas. Tegevused vannitoas. Isiklik hügieen.</p> <p>Kehaosade nimetused. Käte, hammaste, juuste pesemine.</p>	<p>Mängime pantomiimi. Need, kellel on kodus mõni lemmikloom, jälgendavad teda ning teised proovivad ära arvata.</p> <p>Praktiline käte pesemine, pöörame detailidele tähelepanu, visualiseerime kätepesu etapid.</p> <p>Mängime mängu: Minu vannitoas on... vann ja kõik, kelle vannitoas see on, tõusevad püsti.</p> <p>Mäng – leiame Eesti rahvuslipu, lindu ja lilli.</p> <p>Eesti hümni harjutamine.</p>
--	--	---

	<p>Pesemisvahendid (peseb mida? peseb millega?).</p> <p>5. Siim koristab</p> <p>Ruumid kodus. Mööbel (nimetused, otstarve). Kodused tööd, pereliikmete abistamine. Koristamine, koristusvahendid. Minu kohustused kodus. Ruumide korrashoid.</p> <p>6. Eesti, minu kodumaa</p> <p>Minu kodumaa. Eesti. Suuremad linnad Eestis. Eestimaa erinevad paigad. Eesti lipp, lipu kasutamine, asukoht. Eesti rahvuslind suitsupääsuke. Eesti rahvuslill rukkilill.</p> <p>7. Eesti sünnipäev</p> <p>Vabariigi aastapäev, selle tähistamine koolis ja kodus. Tegevused aktusel. Eesti hümn, käitumine hümniga kuulates. Pidulik riietus.</p>	
Mina ja tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu);</p> <p>2) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Kehaosad (pea, kael, keha, käed, jalad), juuksed ja nägu.</p> <p>Kehaosade (nägu, kael, käed, jalad) pesemine, küünthe eest hoolitsemine.</p> <p>Hammaste pesemine.</p> <p>Tualeti kasutamine. Toitumine (toidud: supp, praad jne, toidunõud). Käitumine</p>	<p>Puhas laps</p> <p>Koolis käte pesemine.</p> <p>Kooli WC-s käitumise arutelu. Õppekäik kooli WC-sse (teise privaatsusega arvestamine, puhtus kabiinis, veetõmbamine, kätepesu).</p> <p>Joonistame oma käsi: paneme käsi paberile, teeme</p>

<p>3) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p>	<p>söögilauas: toidu palumine, tänamine.</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Puhas laps</p> <p>Välimus. Isiklik hügieen.</p> <p>Kehaosad: käed.</p> <p>Käte määrdumine, pesemine.</p> <p>Küünte eest hoolitsemine. Tualeti kasutamine. Riietus, selle korrastamine.</p> <p>2. Hambad</p> <p>Isiklik hügieen. Kehaosad: suu. Hammaste tervishoid, pesemine. Pesemisvahendid. Tervislik toit.</p> <p>Hambaarst (erinevad ametid, nende tööülesanded). Minu emotsioonid.</p> <p>3. Tervislik toit</p> <p>Toitumisharjumused (mulle meeldivad toidud). Toidugrupid. Tervislikud toidud.</p> <p>4. Söögilauas</p> <p>Toidunõude kasutamine. Viisakas käitumine, kombed. Käte pesemine. Oma järjekorra ootamine. Toidu küsimine, palumine. Vastamine, toidu andmine. Viisakusväljendid.</p> <p>Laua korrashoid ka pärast söömist. Toidu eest tänamine.</p>	<p>joon ümber oma käe, joonistame sõrmedele küüned.</p> <p>Hambad</p> <p>Peegli ees suu osade vaatlus (hambad, keel) ja nende otstarve.</p> <p>Mäng "Peegel". Õpilased on paarides, üks liigutab oma nägu ja teine proovib samamoodi teha.</p> <p>Hammaste pesemine koolis, vajalikud vahendid kodust kaasa.</p> <p>Tervislik toit</p> <p>Esemepiltide sorteerimine (toit, toiduained).</p> <p>Rühmitamine: tervislik ja mittetervislik toit.</p> <p>Poemäng- võib osta ainult tervislikku toitu.</p> <p>Puu- ja köögiviljade värvimine.</p> <p>Erinevad mängud ja tegevused tervisliku toidu tutvustamiseks: "Tervis ja terviseteadlikkus läbi toitumis- ja liikumismängude" (Tervise Arengu Instituut, 2010).</p> <p>Söögilauas</p>
---	--	--

		Laua katmine. Kooli sööklaga tutvumine, reeglid sööklas. Noa ja kahvliga söömine. Harjutamine.
Mina ja aeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses;	<p>Üldine õppesisu: Nädal (töö- ja puhkepäevad; eile, täna, homme). Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö). Aasta (aastaajad: laste tegevused, riietus, ohud jalakäijatele liikluses).</p> <p>Lähtudes õpikust:</p> <p>1. Aasta Aasta, aastaajad. Tegevused erinevatel aastaegadel. Sobiv riietus.</p> <p>2. Öö ja päev Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö). Laste tegevused päeval ja öösel. Päevarütm.</p> <p>3. Nädal Nädalapäevade nimetused. Töö- ja puhkepäevad. Eile, täna, homme.</p>	<p>Aasta Kinnaste paaride leidmine ja värvimine.</p> <p>Öö ja päev Tegevuste seostamine ööpäeva osadega.</p> <p>Nädal Teeme üheskoos klassi seinale "Meie nädal". Sinna paneme kirja kõik planeeritavad tegevused ettevõtmised ühel nädalal. Jälgime ühiselt nädalplaani täitmist.</p>
Mina ja asjad		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel; 2) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide	Minu oma, kaaslase oma (enda ja kaaslase, sh õpetaja asjade kuuluvuse eristamine), asjade palumine kasutamiseks.	<p>Minu asjad Praktilised tegevused: Õpetaja kirjeldab klassiruumis olevaid</p>

<p>puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p>	<p>Ausus asjade jagamisel. Koristustööd ja –vahendid klassiruumis ning kodus.</p>	<p>esemeid, lapsed mõistatavad. Õpilane kirjeldab esemeid, teised arvavad. Praktilised tegevused: Nimetage asju, mis on minu või õpetaja laual, koolikotis, pinalis, kaaslase laual. Kellele need asjad kuuluvad? Arutelu - kuidas uusi asju saadakse, kuidas nemad uusi asju saavad. Rollimängud tunni eri osades: "Asjade palumine kasutamiseks", "Mida teha leitud asjaga?", "Tänamine". Koristaja töövahendite joonistamine. Arutelu asjade kaotamise ja leidmise teemadel. Arutelu oma asjade eest hoolitsemise ja teise asjade võtmise ehk varastamise teemadel. Rollimängud: käitumine sööklas, toidu eest tänamine, toidu küsimine ja ulatamine. Erinevate olukordade läbimäng. Kelle poole pöördun konkreetse murega (tooli jalg katki, mustus pörandal, tühi veeklaas jne).</p>
--	---	---

2. KLASS		
Mina ja meie		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab</p> <p>2) alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides</p> <p>3) teab oma ees- ja perekonnanime, vanust ning sünnipäeva</p> <p>4) kutsub õpetaja suunamisel kaaslasi tuttavat (õppe)mängu mängima, jagab mänguasju</p> <p>5) kirjeldab tegevusi, mis talle rõõmu pakuvad</p> <p>6) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib/ei meeldi</p> <p>7) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat)</p> <p>8) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;</p> <p>9) teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid</p>	<p>Tervitamine: erinevad tervitusväljendid; eakaaslaste ja täiskasvanute tervitamine.</p> <p>Enesetutvustamine ja tutvumine kaaslastega dialoogis (vanus, sünnipäev).</p> <p>Kaaslase kutsumine ühistegevusse.</p> <p>Klassi reeglid (sõnastamine ühisvestluses), reeglite vajalikkus.</p> <p>Suhtluspartnerite näoilmed ja hääletoon (rõõmus, kurb, sõbralik, vihane, üllatunud).</p> <p>Kiusamine (äratundmine), täiskasvanult abi palumine.</p> <p>Oma eksimuse tunnistamine ja vabandamine; positiivne reageerimine vastuseks vabandamisele.</p> <p>Koolitöötajate ametid.</p>	<p>Erinevad tervitus- ja hüvastijätmise väljendid.</p> <p>Kleepsude valmistamine ja kleepimine klassi uksele sisse- ja väljapoole.</p> <p>Rollimängud/situatsioonid - eristame viisakat ja ebaviisakat suhtlemist.</p> <p>Enesetutvustus: harjutame dialoogides enese tutvustamist. Kasutame erinevate enesetutvustamise olukordade pilte (nt uus õpilane klassis, tutvumine mänguväljakul, liitumine huviringiga, vaheajal laagrisse minek, terapeudi juurde minek) ja repliikide mudeldamist.</p> <p>Minu välimuse suuline kirjeldus</p> <p>Rollimängud õpetaja abil märkame lihtsat kehakeelt rõõmustamise, vihastamise ja kurbuse korral.</p> <p>Minu asjad: kirjelduse järgi esemete leidmine pinalist, sahtlist, koolikotist, klassiruumist/liikumissaalist/mängualalt.</p>
Mina ja liiklus		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel	Individuaalsed ja üldkasutatavad transpordivahendid kodu ja kooli vahel liiklemiseks. Käitumine liiklusvahendites. Liiklusõnnetused jalakäijatega (sõidutee valesti ületamine, seisva liiklusvahendi varjust väljumine, liiklemine talvisel teel) ja juhtumist teatamine lähimale täiskasvanule.	Klassiruumis erinevad valgusfoori mängud; katsed helkuritega pimedas ruumis; videote vaatamine ja analüüs, liiklusmärkide uurimine kuju ja taustavärvi alusel, rühmitamisülesanded märkide tähenduse alusel, liiklusmärkide joonistamine ja värvimine; lauamängud nt memoriin, doomino; liiklusolukordade läbi mängimine pisikeste tegelastega, autode ja liiklusmärkidega.
Mina ja pere		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab oma kodust aadressi, nimetab oma kodukohta; 2) nimetab oma lähisugulasi; 3) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes;	Minu kodu (ruumid, sisustus), aadress. Lemmikloom kodus. Koduarmastus.	Koduse tööna oma maja ja/või aadressi nt tänava ja majasilti pildistamine. Fotode toel rühmitame hooneid liigisuuruse-värvuse jmt tunnuste alusel (nt eramaja, kortermaja), uurime aadresse. Oma elukoha piirkonna määramiseks kasutame klassis <i>Google.Maps</i> rakendust ja näitame kodukohta Eesti kaardil. Laulu " <u>Kus on minu koduke</u> " kuulamine, kodutunde tekkimise üle vestlemine.

		Rollimängud, dialoogirepliikide harjutamine abi palumiseks, abi vastu võtmiseks.
Mina ja aeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab oma vanust ja sünnipäeva; 2) tunneb kella täistundides;	Aastaring - kuude nimetused, aastaajad, kuupäevad; oma sünnipäeva teadmine; kella tundmine tunni täpsusega; päevakava.	Sissejuhatus igasse koolipäeva - aastaaja, kuu ja nädalapäeva nimetus tahvlile, seinakalendri uurimine ja päeva märkimine. Erinevate kelladega (nii analoog- kui digitaalseid) tutvumine. Kellamaketi valmistamine. Paremaks mõistmiseks appi võtta kehatunnetus ja teha õpilastega ringmänge. Mäng - mida jõuan 5-10 min jooksul teha. Päevakava koostamine kasutades erinevaid pilte.
Mina ja kodumaa		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) väärtustab Eestit - oma kodumaad	Eesti Vabariigi lipp ja sellega seotud kombed, Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine.	Võimalusel lipuheiskamises osalemine või video vaatamine. Vaatame oma koolihoovis, kus ja kuidas Eesti lipp on heisatud. Arutelu - mis on lipu heiskamisel ja langetamisel oluline? Jänku Jussil on videod Juss teeb Eesti Vabariigile

		sünnipäevakaardi ja Juss vabariigi aastapäeva paraadil. Kunstiõpetuses vaatame fotosid talvisest loodusest. Joonistame Eestimaa sinimust-valge maastikupilti. Rahvariietega tutvumine, oma kodukandi mustrite leidmine.
Mina ja tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) järgib ise ja õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevastes tegevustes (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms); nimetab näitvahenditele toetudes tervisele kasulikke toite;</p> <p>2) käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust);</p>	<p>Liikumine: Erinevad liikumisviisid, hea tuju. Lemmikloom ja liikumise vajadus loomaga. Liikumine talvel ja riietus. Kõik inimesed ei saa liikuda. Liikumisega seotud ohud, õige-vale eristamine.</p> <p>Puhkus ja uni: Tegevused ja väsimine, arvutiga töötamine ja väsimine, soovitusel puhkuseks. Puhkamise vahetunni ajal. Magamisriided, und segavad tegevused. Tegevused enne uinumist ja pärast ärkamist.</p> <p>Keha puhtus: Kehaosad, liigutamine. Tegevused ja pesemise vajadus. Käte puhtus ja pesemine. Erinevate kehaosade pesemine: koht, vahendid, aeg. Juuste korrashoid. Puhtad riided,</p>	<p>Õppemängud (nt poes toidukaupade valimist, laua katmist, perearsti juures käimist).</p> <p>Kätepesu õpetus piltidega, igapäevane harjutamine. Arutelu – kuidas tagada parim suuhügieen?</p> <p>Tervishoiu Muuseumiga tutvumine.</p> <p>Liikumispausid kõigis ainetundides ja vahetundides koolipäeva jooksul.</p> <p>Harjutame rollimänguna Päästkeskusesse helistamist.</p>

	<p>lapse abi kodus riiete pesemisel.</p> <p>Meie toit: Erinevad joogid. Marjad, puuviljad, köögiviljad. Rämpstoit. Tutvumine toidupüramiidiga, toitude rühmad. Toidukorrad. Hea toit, tervislik toit.</p> <p>Käitumine</p> <p>toidulauas: Pereliikmete tegevused (toidu valmistamine, laua katmine, koristamine). Toidunõud. Laua katmine. Söömine ja käitumine (õige-vale eristamine).</p> <p>Suutervis: Suu (huuled, keel, hambad). Hammaste tervishoiu mõjutajad, halvad bakterid ja hambaaugud. Hammaste pesemine: vahendid, aeg, harjamise kestvus. Hammastele kasulik toit. Hambaarst.</p> <p>Haige ja terve: Haige ja terve laps. Haiguse tunnused (nohu, köha, palavik, valu). Koduse ravi esmased võimalused. Ravimid, kättesaadavus lapsele. Arstiabi vajadus (helistamine, koju kutsumine, arsti külastamine). Terve laps ja arst (mõõtmine, kaitsesüst jms), arst koolis. Situatsioonid koolis: valikud, kes aitab, keda ja kuidas kutsuda.</p>	
--	--	--

Mina ja asjad		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta	<p>Vanad ja uued asjad: asjad kodus, võimalus osta/mitte osta poest. Asjade hind (odav, kallis). Asjade väärtus (armas, kallis). Asju saab korda teha. Vana aja asjad ja vanad asjad. Muuseumid.</p> <p>Asjad ja prügi: lapse tuba ja koristamine: vajalikud asjad, prügi. Joogipakendid, pakendimärgid, taaraautomaat. Prügikastid ja sildid, eri liiki prügi. Ohtlik prügi. Taaskasutamise võimalus, meisterdamine prügist.</p>	<p>Rollimäng – erinevate emotsioonide väljendamine (asi läheb katki, keegi võtab võõra oma) ja ohutusest (abi kutsumine).</p> <p>Kooli prügisorteerimise süsteemi uurimine.</p>
Mina ja turvalisus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat)</p> <p>2) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga</p> <p>3) teab ohtusid võõraste inimestega suhtlemisel</p> <p>4) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks</p>	<p>Võõrad inimesed, asjad ja loomad: võõras inimene meie kodus (vargus). Sobiv käitumine erinevates olukordades: võõra lapse kutsumine koju, laps üksi kodus ja võõras ukse taga, võõras kutsub endaga kaasa, võõrad (tundmatud, ohtlikud) asjad. Käitumine loomadega.</p> <p>Võõras ümbrus ja eksimine: käitumine erinevates olukordades- üksi jäämine suures rahvahulgas, bussist</p>	<p>Mängud - ohusituatsioonid, mille põhjal õpilane saab õpetaja abiga analüüsida olukorda, tegelaste käitumist ja lahendusi olukorrale. Harjutame abi palumist. Kehaturvalisuse teemal arutelu.</p>

	<p>väljumine vales peatuses, eksimine metsas.</p> <p>Ümbruse märkamine, olulised detailid enda asukoha ja ümbruse kirjeldamisel.</p> <p>Helistamine enda vanematele, enda nähtavaks tegemine metsas.</p>	
3. KLASS		
Käitumine ja suhtlemine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine);</p> <p>2) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb;</p> <p>3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi;</p> <p>4) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid;</p> <p>5) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni</p>	<p>Mina: minu välimus ja mulle meeldivad tegevused.</p> <p>Minu erinevused ja sarnasused teistega.</p> <p>Iga inimene on tähtis, inimeste õigused.</p> <p>Uhkustamine.</p> <p>Valetamine (vale tagajärjed, vale ülestunnistamine, tõe rääkimine).</p> <p>Näoilmed.</p> <p>Käitumine koduümbruses ja naabritega arvestamine.</p> <p>Käitumine raamatukogus, raamatu laenutamine ja hoidmine. Käitumine söögilauas, külas käies, sünnipäeval olles (sünnipäevale kutsumine, peo planeerimine, sobiv kingitus).</p>	<p>Oma välimuse vaatlemiseks ja teadvustamiseks, samuti näoilmete teadvustamiseks kasutame peeglit. Näoilmete tundmaõppimiseks joonistame erinevaid emotsioonide pilte.</p> <p>Laste õiguste ja kohustuste teema on oluline läbi arutada.</p> <p>Oma käitumise analüüs õpetaja juhtimisel - meeldib/ei meeldi ja õige/vale.</p> <p>Mõttekaart - õigused ja kohustused.</p> <p>Õppemängud ja liikumismängud (näiteks "Kiusamisest vabaks" programmist)</p> <p>Mäng - sünnipäeva mängude /tegevuste valiku ja lihtsama toidu valmistamise planeerimine.</p>

Mina ja tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdede-vendade vanus, vanemate tegevus</p> <p>2) küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel</p>	<p>Üldine õppesisu</p> <p>Suurpere ja väikepere. Minu pere (pere liikmed, nende nimed, tegevused, koostegemised). Hoolin enda perest (kohustused, arvestamine üksteisega).</p>	<p>Arutelu – kust õpilane endale nime said ja miks just sellise nime. Selle väljauurimise saab anda koduseks ülesandeks.</p> <p>Õpetaja juhtimisel arutellumillised on pereliikmete kohustused kodus, kuidas abistada abivajajat</p> <p>Multifilm: <u>Jänku-Jussi väike heategu</u>.</p>
Eesti minu kodumaa		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad; tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill)</p>	<p>Eestimaa on minu kodumaa.</p> <p>Sümbolid: vapp, hümn; pealinn, president, naaberriigid. Eesti rahvussümbolid: rukkilill, suitsupääsuke. Pühad ja kombed (vastlapäev, kadripäev, mardipäev, advent, jõulud).</p>	<p>Kodumaa teema saab seostada lähiümbruse ja seal toimuvaga. Kodukoha õppimisel <i>Google Maps</i> kasutamine.</p> <p>Naaberriikide leidmine.</p> <p>Multifilmid: <u>Jänku-Juss Vabariigi aastapäeva paraadil</u>. <u>Jänku-Juss ja Vabadussõda</u>.</p>
Mina ja aeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) tunneb kella täis- ja pooltundides;</p> <p>2) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;</p>	<p>Aastaajad, tegevused, ohuolukorrad.</p> <p>Kalender (aasta, kuud, nädalapäevad, tähtpäevad).</p> <p>Minu päev ja kell (pool-ja täistund, tegevuste ajaline järjekord).</p>	<p>Igapäevane kordamine: mis päev täna on, mis kuu ja mis aasta.</p> <p>Kellamaketiga töö.</p> <p>Arutelu – mida ma teen vabal ajal.</p>

	Vaba aja sihipärane kasutamine, huviringid.	
Mina ja turvalisus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti 2) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi	Minu koolitee, liiklus. Segavad tegevused liikluses. Ohud kooliteel. Tundmatud ained minu ümber, nendega tegutsemine. Ohtlike ainete määrgistus. Kiirabi, politsei, päästeamet. Helistan numbril 112 (abi vajadus, helistamine ja info edastamine).	Praktilised õppekäigud. Maanteeameti materjalide uurimine. Arutelu – kelle poole pöördun häda korral? Rollimäng - hädaabi telefonile helistamine.
4. KLASS		
Käitumine ja suhtlemine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (teade – teade); 2) nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid; 3) analüüsib õpetaja juhendamisel situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumise ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi; 4) jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid; 5) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada	Minu. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus, sooline kuulusus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse õigused ja kohustused. Sõprade valimine ja hoidmine, ühistegevus. Klassiõhtu, sisukate peotegevuste valik ja planeerimine. Eakaaslaste ja täiskasvanute kõnetamine. Abivalmidus klassis: abi vajamine ja küsimine, abi vastuvõtmine, abivajajate märkamine ja abi pakkumine. Vägivaldne käitumine: tõukamine, ehmatamine,	<u>Tööleht: Mida soovin hästi osata?</u> . Klassi ühistegevuste planeerimine, õpilaste kaasamine (lihtsad ja võimetekohased ülesanded). Arutelu – kuidas, millega aitan oma peret? Tabel <u>e-koolikotis tööleht</u> "Minu kohustused". Ebasobiva käitumise ja kiusamise vältimiseks õppeaasta alguses reeglite kokkupanemine.

	narrimine jne, võimalikud konfliktid igapäeva koolielus. Teatamine, kaebamine.	
Inimene ja tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	
1) teab enda tervist tugevdavaid ja nõrgestavaid tegureid (toitumine, liikumine, uni) ja harjumusi ning nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele	Üldine õppesisu Õppimise tervishoid: rüht, õige istumine, silmade tervishoid, puhkus, sport. Kahjulikud harjumused: liigne televiisori vaatamine ja arvuti kasutamine jms. Suitsetamine ja alkoholi tarvitamine, nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele. Isiklikud toitumisharjumused, mõju enesetundele. Esmased kodused ravivõtted külmetushaiguste korral. Esmaabi lihtsamate vigastuste puhul: löikehaav, ninaverejooks jne.	
Perekond ja kodukoht		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus 2) kirjeldab oma pere traditsioone 3) kirjeldab ja väärtustab oma kodukohta	Üldine õppesisu Minu sugupuu: perekond ja lähisugulased. Pereliikmete lahkumine ja lein, käitumine matustel ja surnuaias. Maa- ja linnakodu: hooned, puhtus, korrashoid. Kodutus, lastekodu kui üks peretüüp. Kodukoha sümbolid: lipp, vapp. Kodukoha rikkused. Transpordivahendid kodukohas tänapäeval ja minevikus. Sõidupilet ühissõidukis: ostmine jm toimingud. Muuseumid kodukohas, käitumine muuseumis.	Võimalusel oma sugupuu jagamine klassikaaslastega (visuaal). Arutelu - kuidas meie saame oma tuttavatele nendel rasketel hetkedel (lahkumine, lein) toeks olla (kolm eakohast ja mõistetavat viisi). Käitumise põhjendamine.

	Pühad ja kombed: aastavahetus, Eesti Vabariigi aastapäev, vastlapäev, jaanipäev jne.	
Inimene ja aeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) tunneb kella veerandtunnise täpsusega, seostab kellaegu oma päevakavaga	Kellaaja määramine veerandtunnise täpsusega. Kellaajast kinnipidamine: täpsus, hiline mine, selle tagajärjed. Õpilase päevakava koostamine, õppimine, puhkus, vaba aja tegevused.	Seinal suure tabeli täitmine nädala jooksul, mis kell õpilane tuli kooli, läks koju jne. Eri mehhanismidega kellasid kasutamine kellaaja määramisel. Erinevad aja tunnetamisega seotud ülesanded: õpilased kõnnivad ühest koridori otsast teise 30 sekundiga, tõusevad oma kohalt püsti ühe minuti pärast, plaksutavad iga viie sekundi tagant käsi jne. Koos õpetajaga päevakava koostamine (nt koolipäeva planeerimine). Laulu kuulamine: <u>Kes küll kulutas mu aja.</u>
Inimene ja teave		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) leiab koostegevuses teavet koolistendilt ja kooli kodulehelt	Koolistend, kooli koduleht, ajakiri lastele, kuulutus ajalehes/stendil: teabeallikate kasutamine. Kirja saatmine.	Kooli teadete tahvlitega tutvumine. Kooli kodulehega tutvumine ning uurimine, millist infot sealt saame. Oma klassi infostendi loomine, kuhu panete klassi puudutatavat teavet. Arutelu,

		<p>mis seal võiks olla ning milleks see informatsioon kasulik võiks olla ja samuti ka millisel kujul see sinna peale panna.</p> <p>Erinevate poodide infokirja, ajalehte, ravimite kasutamishendite vaatamine jne ning arutelu, miks nendele kantud info oluline on.</p> <p>Arutelu -millele enne kirja kirjutamist peaks mõtlema ning miks me üldse kirju kirjutame kui saab üksteisele helistada.</p> <p>Õpilane kirjutab ja postitab oma lähedasele kirja või postkaardi.</p> <p>E-kirja kirjutamine õpetajale.</p>
Inimene ja töö. Inimene ja asjad.		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) teab erinevaid ameteid; mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust</p> <p>2) planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist</p>	<p>Üldine õppesisu:</p> <p>Töö, selle eesmärk ja tulemus: produkt, tasu. Pereliikmete tööd: tööde jaotus, koostöö kodus majapidamises.</p> <p>Õpilase töö koolis, kohuse- ja vastutustunne töö tegemisel, tööarmastus.</p> <p>Lapse taskuraha, selle otstarbekas kulutamine: lihtsamate ostude sooritamine.</p> <p>Raha kogumine.</p>	<p>Arutelu: Mis on töö tasu?</p> <p>Kas see on alati raha?</p> <p>Kas sa oled kunagi tööd teinud ja selle eest tasu saanud?</p> <p>Mis tasu see oli?</p> <p>Miks me teeme tööd kui me selle eest raha ei saa?</p> <p>Miks peavad perekonnas kõik liikmed kodusse majapidamisse panustama?</p>

	<p>Ostud toidupoes: ostja ja müüja suhtlemine, raha kasutamine lihtsamates tehingutes. Tehingud postkontoris.</p>	<p>Millised on sinu/ema/isa/õe/venna tööd/ülesanded kodus?</p> <p>Arutelu taskuraha teemal: Kust tuleb taskuraha? Kuidas lapsed raha saavad? Kuidas täiskasvanud raha saavad?</p> <p>Mida on võimalik raha eest osta?</p> <p>Millele ma oma raha kulutan/kulutaksin?</p> <p>Kuidas ja millega saab ostude eest tasuda (paberraha, mündid, kaart, kinkekaart, taaratšekk, telefon jne)?</p> <p><u>Ettevõtluspädevust ja rahatarkust arendavad töölehed II osa (e-koolikott).</u></p> <p>Arutelu säästmise teemal: mis on need asjad, mida ma vajan ja mis on lihtsalt minu soovid? Teemakohast <u>laulu</u> kuulamine.</p> <p>Praktiline ülesanne: soovide ja vajaduste ostukorvi tegemine.</p> <p>Raha kogumise aruteluküsimused: "Kuidas saame raha koguda? Miks on oluline seda teha? Praktiline ülesanne: igale õpilasele on jagatud 10-eurone mänguraha. Anda neile</p>
--	---	--

		<p>võimalus õpetaja käest midagi osta, müügil on ka kallimaid ja ahvatlemaid asju, mida nad 10€ eest osta ei saa ning õpetaja ütleb, et iga uue tunni alguses ta annab õpilastele juurde 10€. Neil on võimalus selle päeva või nädala jooksul raha koguda või selle eest vahetundides asju osta (võiksid olla reaalsed asjad, mida osta saab, aga väärtus teisenda sentideks). Oluline on peale praktilise tegevuse lõppu põhjalikult teema läbi rääkida ning seoseid kinnistada. Reklaamid mõjutavad meid kõiki mõnda rohkem, teist vähem. Arutelu täiskasvanu suunavate küsimuste toel: mis on reklaam, miks asju reklaamitakse, kuidas reklaam inimesi mõjutab ja kas iga põneva reklaami pärast tasub kohe poodi toodet ostma minna. Edu ja Tegu programmi raames loodud laulu <u>reklaamidest</u> kuulamine.</p>
Inimene, säästlikkus ja turvalisus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab,	Olmejäätmete tekkimine klassis ja koduses	Kogume nädala jooksul kogu klassi prügi kokku, ärme

<p>mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada;</p> <p>2) sorteerib täiskasvanu suunamisel klassis ja kodus tekkivaid olmejätmeid;</p> <p>3) teab ja kirjeldab turvalise käitumise viise igapäevaelus (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas)</p>	<p>majapidamises: tegevused, nende tagajärjel tekkiv prügi.</p> <p>Jäätmete individuaalne käitlemine.</p> <p>Liiklusmärgid kodu ümbruses ja kooliteel: ülesanne, vajalikkus. Jalgrattaga (rulaga, rulluiskudega) sõitmine ja ohud.</p> <p>Tuleohutuseeskirjade järgimine lapse igapäevastes tegevustes.</p> <p>Käitumine tulekahju korral.</p> <p>Käitumine tulekahjuhäire korral.</p> <p>Käitumine veekogude juures, basseinis, veekeskuses.</p> <p>Käitumine metsas, loodusmatkal: loodussäästlik käitumine, käitumine eksimise korral.</p>	<p>viige seda kooli prügikastidesse.</p> <p>Teeme ise klassi neli prügikasti- segaolme, paber, bio ja pakend ning koguge nädalakese. Nädala lõpus vaatame kui palju prügi klassi peale kokku tuli ning uurime, millist prügi on kõige rohkem ja mille tagajärjel see tekkis.</p> <p>Ohutusteemadel mängime läbi erinevaid situatsioone.</p> <p>Kutsume kooli politsei või päästja ohutusest rääkima.</p> <p>Erinevad videod vee- ja tuleohutuse kohta</p> <p>Päästeameti <i>Youtube</i>'i lehelt.</p> <p>Videod tuleohutusest: <u>Ohtlik on tuli, mitte tulekustuti</u></p>
--	---	---

5. KLASS

Käitumine ja suhtlemine

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes;</p> <p>2) osaleb eri tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne)</p> <p>3) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis</p> <p>4) kirjeldab ja analüüsib õpetaja suunamisel oma ja kaaslaste emotsionaalseid</p>	<p>Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi,</p> <p>sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid.</p> <p>Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi.</p>	<p>Teatrikülastus, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima ja reflekteerima.</p> <p>Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüs- osalejate tegevusviisid, motiivid ja kavatsused, situatsioonide tingimused,</p>

seisundeid ning käitumist (soovid, põhjus-tagajärg)		tegevuste tulemused ja tagajärjed. Suhtlusolukordade analüüsimisel arutelu - mis peitub öeldu taga (tagamõte, tegelik eesmärk, varjatud teave). Oma vastusrepliikide mõju teadvustamine suhtluspartnerile.
Inimene ja tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi, teab hoolitsematuse tagajärgi 2) kirjeldab uimastite (alkoholi, tubaka) tarbimise mõju õppimisvõimele ja käitumisele 3) selgitab meeleelundite ülesandeid ja tervishoidu	Ohu olemus ja selle tekkepõhjusi igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt.	Inimese meeleelundite ülesannete ja nende kahjustuste selgitamiseks praktilised tegevused klassis (kinnisilmi orienteerumine ruumis, vahendi leidmine kotist kompimise abil, õpetaja jutu jälgimine kõrvaklappidega, st suult lugemine vms). Arutelu teemal - alkohol ja tubakas meelemürgid ja uimastite tarvitamise tagajärjed. Esmaabi andmise teemal praktiline ülesanne – koos vanemaga vaadata kodus esmaabikapi sisu ja klassis arutleda, mille abil saab sulgeda verejooksu endal või lähedastel.
Perekond ja kodukoht		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

<p>1) jutustab tugikava abil pühade ja rahvakommete tähistamisest oma perekonnas; teab erinevaid rahvuskombeid</p> <p>2) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust</p>	<p>Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.</p>	<p>Oma koduriigi sümbolikat uurimine, seda eristamine naaberriikide hümnist, lipust, vapist.</p> <p>Videod ja fotod lipu heiskamisest Toompeal 24. veebruaril, rahvusvahelistest spordisündmustest, kus lehvivad teiste seas ka Eesti lipud ning eestlaste võidu korral mängitakse Eesti hümn.</p> <p>Ajaloomuuseumi/koduloomuuseumi külastus.</p>
Inimene ja aeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetöoga</p>	<p>Aeg</p> <p>Aja määramine minutilise täpsusega, kellaaja kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele).</p> <p>Ajakava</p> <p>Päeva ja nädala ajakava, vaba aja tegevuste mitmekesisus (positiivsed ja negatiivsed harjumused päevakavas: ajakulu, valikute tegemine jne).</p>	<p>Kellamaketi abil Varasemate oskuste (täis-, pool- ja veerandtund) kinnistamine.</p> <p>Aja kestuse määramiseks stopperi kasutamine.</p> <p>Arutelu -miks tuleb kokkulepitud kellaegadest kinni pidada, ja mis juhtub, kui seda ei tehta.</p> <p>Piltidega päevaplaani koostamine. Oma päevast rääkimine piltide toel.</p>
Inimene ja teave		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) otsib õpetaja juhendamisel teavet teatmeteostest või internetist</p>	<p>Meediakanalite nimetamine, õpilasele suunatud reklaamide analüüsimine ja teabeallikate juhendatud kasutamine.</p>	<p>Erinevate infoallikatega töö.</p> <p>Näiteks TV-kava analüüsil saab toetuda õpilaste endi kogemustele, analüüsid, ...</p>

<p>2) teab, kuidas suhelda sotsiaalmeedias</p> <p>3) teadvustab reklaamide eesmäärke</p>	<p>TV-kava</p> <p>Sisu, eakohased saated, telesaadete hulgast valikute tegemine.</p> <p>Infootsing</p> <p>Pilt-teatmeteosed, internet: kooli kodulehekülg (teabeallikate kasutamine).</p> <p>Reklaam</p> <p>Reklaamide sisu ja eesmärk.</p>	<p>kust saab teavet TV-saadete kohta (paber kandjal, elektrooniliselt), kuidas saateid otsida, salvestada vms.</p> <p>Reklaamiteksti analüüs. Multifilmide/videote vaatamine ja vestlus, juhendatud rühmatööd, reklaamplakati kujundamine.</p>
Inimene ja töö. Inimene ja asjad.		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust</p>	<p>Töö teema (sh palk, mõistlikud kulutused, säästude kogumine).</p> <p>Palgatöö analüüsil tuleb rõhutada, et paljud oskused, mis tulevad kasuks töö leidmisel ja tööl püsimisel, kujundatakse juba koolis (püsivus, kellaegadest kinnipidamine, vajalike ülesannete õigeaegne sooritamine, sh kodutööd).</p> <p>Palgatöö</p> <p>Palgatöö, selle tulemus ja eesmärk, ametis püsimise üldised tingimused (võrdlus õpilase käitumisega koolis).</p> <p>Kulutused peres</p> <p>Kulutused peres lapse heaolu eest hoolitsemisel (lapse põhivajadused ja soovid, pere majanduslike võimalustega arvestamine jms), asjade</p>	<p>Arutelu - kulutused peres, kontroll, esmatahtsad asjad, planeerimine.</p> <p>Poemäng, sobivate rahatarkuse lauamängude mängimine.</p> <p>"Raha" teenimise projekt - nt abistavad tööd klassis/koolimajas/koolihoovis, millest saadud "punktide" kogunemisel saab minna mõnele õpilaste valitud õppekäigule.</p>

	väärtus sõltuvalt nende vajalikkusest. Raha hoidmine ja kogumine Raha hoidmise viisid: hoiukarp, pank. Raha kogumine.	
Inimene, säästlikkus ja turvalisus.		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis; 2) kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis; nimetab olmejäätmete käitlemise viise kodus majapidamises; kirjeldab ja teadvustab pürotehnika jt ohtlike ainete väärkasutusega kaasnevaid tagajärgi.	Säästlik tarbimine Vee ja elektri säästlik tarbimine koolis ja kodus. Jäätmete liigiti kogumine Olmejäätmete (tava-, taaskasutatavad, ohtlikud jäätmed) käitlemine kodus majapidamises (prügi sorteerimine ja ärapaigutamine, kogumispunktid, jäätmete kompostimine). Ohutu käitumine Liiklusõnnetuste peamised põhjused, liiklusõnnetusest teatamine ja abi kutsumine. Pürotehnika (ost-müük alaealistele, kasutamine). Pommiähvarduse tegemisega kaasnevad ohud ja tagajärjed, käitumine pommiähvarduse korral.	Videod, mille vaatamine annab pommiähvarduste materjali aruteluks ning kokkuvõtte ja üldistuse tegemiseks. Arutelu - miks pürotehnika kasutamine häirib paljusid (linnud, lemmikloomad) ning võib olla tervisele ohtlik? Arutelu - endale ohtlike olukordi vältimine ja kuidas õnnetuse korral käituda. Multifilmide/videote vaatamine teemal „Tegevused jäätmete liigiti kogumiseks, pere tarbimisharjumuste kaardistamine“.
6. KLASS		
Suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti,	Miks ja kuidas suhtleme: rääkimine ja kuulamine.	Klassiarutelu mõistete avamiseks.

<p>eristab kohast ja kohatut käitumist/suhtlemist;</p> <p>2) analüüsib ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (käitumise eesmärk, põhjus–tagajärg suhe);</p> <p>3) kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist lähtuvalt erinevaid väljendusviise;</p> <p>4) mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist</p>	<p>Pinged-konfliktid, arusaamatused, nende vältimine ja lahendamine.</p> <p>Valetamine, hädavale, süüteo ülestunnistamine, vabandamine. Iseseisvumine.</p> <p>Suhtlemine vastassugupoolega (tähelepanu köitmine, tunnete verbaalne ja mitteverbaalne väljendamine).</p> <p>Reageerimine (eba)meeldivatele ettepanekutele. Suhtlemine sotsiaalvõrgustikes, enda kohta edastatava infoga seotud turvalisus ja ohud.</p>	<p>Õppetekst ja õpetaja selgitus mõistete avamiseks.</p> <p>Paaristöö - pinginaabriga arutelud, ülesannete lahendamine ning arutelust olulise väljatoomine.</p> <p>Mäng "Kas ma meeldin sulle,"</p> <p>"Püüa mõjutada oma kaaslast," "Hea sõber," "Mina arvan nii," ,</p> <p>"Kas tõene või väär," "Kuidas saab ema teada, et Ats valetab".</p> <p>Mõttekaarti täitmine.</p> <p>Küsimistele vastamine ja küsimuste koostamine.</p> <p>Vanasõnade kokkupanek, selgitus, miks just see vanasõna vastab teemale.</p> <p>Piltide vaatlus ja analüüs.</p> <p>Lugude lõpetamine, jutustamine teistele.</p> <p>Kehakeele märkamise ülesanded.</p> <p>Vabandamise harjutamine paaristöona.</p>
Mina ise		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) kirjeldab ja hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms)</p>	<p>Õppimine ning mis segab õppimist.</p> <p>Inimeste sarnasused ja erinevused. Enesehinnang.</p> <p>Mina-pilt ehk kes ma olen.</p>	<p>Ajalehe või sotsiaalmeedia profiili koostamine enda kohta.</p> <p>Mäng "Arva ära, mida ma teen," "Arva ära minu hobi,"</p>

	Minu võimed ja oskused. Huvitegevus. Mis segab õppimist? Inimeste sarnasused ja erinevused. Enesehinnang. Suhtlemine iseendaga.	"Minu omadused," "Telesaade Hommik hobidega". Grupitöö - tunnis käitumise reeglite plakati koostamine.
Inimese tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab inimese organismi üldist ülesehitust, tunneb joonisel inimkehas ära elutähtsad organid; 2) nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitude hulgast tervisele kasulikke; 3) kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele;	Sissejuhatus inimese anatoomiasse lähtuvalt elundite funktsioonidest. Toidu- ja toitained. Toiduainete pakendiinfo (eri toitainete sisaldumine; parim enne jms). Kiirtoit – populaarsuse põhjused, mõju inimese organismile. Üle- ja alatoitumine (dieetid ja näljutamine), selle mõju tervisele. Esmaabi (toidu- jms) mürgituse, looma- ja putukahammustuse korral. Uimastite (sh alkoholi ja tubaka) mõju organismile, käitumisele. Energiajoogid.	Praktiline töö - tugi-ja liikumiselundkonna eri osade teadvustamiseks - liikumisharjutused, skeleti tegemine, hüppevõime teadvustamine, naha tunnetamine, aju töö (mälu arendamine), pulsi leidmine, lugemine. Taldrikureegli skeemi uurimine. Pakendite uurimine. Tervisliku salati valmistamine -retsepti otsimine, vajalike ainete ostmine, salati valmistamine. Kodukeemia märgistuste uurimine - klassis erinevad kodukeemia pakendid (võimalusel kooli koristajalt), märgistuste uurimine internetist Uimastite teema arutelu.
Inimese areng		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab murdeeaga seotud muutusi inimese kehas ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust	<p>Murdeiga, muutused tüdrukute ja poiste organismis. Erinev arengutempo ja muutuste aktsepteerimine.</p> <p>Poiste ja tüdrukute hügieen, ravikosmeetika vajadus ja kasutamine.</p> <p>Muutused tüdrukute ja poiste käitumises, sh suhtlemises; sobivad ja ebasobivad käitumismallid.</p>	<p>Pildianalüüs-piltide vaatlemine ja küsimustele vastamine.</p> <p>Praktiline töö - enda pikkuse ja siruulatuse mõõtmine, võrdlemine.</p> <p>Plakati joonistamine - poisi ja tüdruku joonistamine, juurde kõigi suguelundeid tähistavate sõnade kirjutamine.</p> <p>Mõttekaardi koostamine.</p> <p>Lugude lõpetamine positiivselt, negatiivse tundega.</p>
Inimese välimus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad	<p>Riietumine (olukorrale ja kehaehitusele sobiva riietuse, jalanõude valik, noortemood – riietusesemete otstarbekus).</p> <p>Riiete ja jalanõude puhtuskorrahoid: pesemis- ja hooldusvahendite kasutamine, keemiline puhastus.</p> <p>Juuste igapäevane hooldamine: hooldusvahendid, suhtlemine juuksuriga.</p> <p>Küünte hooldamine, maniküür, pediküür.</p>	<p>Sobiva riietuse joonistamine erinevat olukordadeks.</p> <p>Mõttekaardi koostamine - riietuse valimist mõjutab.</p> <p>Rõivaste valik- internetist või poe kataloogidest, riidekapi täitmine, hinna arvutamine.</p> <p>Praktiline töö - oma rõivaste hooldusmürgistuse leidmine, pesuvahendi kasutajainfo leidmine, kingade puhastamine.</p> <p>Rollimäng "Keemilises puhastuses," "Kingsepa</p>

		juures," "Juuksurisalongi külastus". Paaristöö - reklaamplakati tegemine. Grupitöö - jalgade eest hoolitsemise plakati tegemine.
Inimene ja kodu		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus)	Kodu ja koduümbrus (kirjeldus, soovid muudatuste osas; igapäevane korrashoid). Suurpuhastus kodus (tööde järjekord, jagamine pereliikmetega, vahendid). Külaskäik ja külaliste vastuvõtmine (suulise ja kirjaliku kutse saamine, ettevalmistused sõltuvalt küllakutsest, külas viibimine). Kodukoha (ja Eesti riigi) tuntud inimesed, nende tegevusalad, elukutsed (seos päevakohaste sündmustega). Kodukoha ettevõtted ja nende toodang, töötajate ametid.	Skeemi lugemine, oma kodu skeemi joonistamine. Joonistamine - unistuste kodu. Grupitöö - klassi suurpuhastuse plaani koostamine, läbiviimine. Individuaalne töö - oma koduste ülesannete ülesmärkimine, nädala plaani koostamine, koduse suurpuhastuse plaani koostamine. Rollimäng - küllaminek (dialoogi harjutamine). Sünnipäevakutse koostamine, olulised osad kutsel. Vanasõnade koostamine, selgitamine. Kodukandi tuntud inimeste tutvustamine - vallavanem, tuntud sportlane jne. Erinevate elukutsete tutvustamine õpilastele.

		Eesti ja kodukoha kaardi uurimine, <i>Google.Mapsis</i> kodukoha vaatamine, oluliste ettevõtete väljatoomine.
Inimene ja teave		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid); 2) oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane; 3) mõistab telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbeka kasutamise vajalikkust ning teab võimalikke riske	Olulisemad päevauudised, nende edastamine kaaslastele. Teatmeteosed, Internet (kodukoha tuntumate paikade ja inimeste kohta lühiinfo hankimine ja edastamine koostegevuses). Transport kodukohas, kodukoha ümbruses (orienteerumine sõiduplaanides, teabe hankimine; sõidusoodustused). Telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbeka kasutamise vajalikkus, teab võimalikke riske.	Mõttekaart - kust saan teavet. Nädala kava uurimine, analüüsimine. Kooli kodulehe uurimine, vajaliku info leidmine, kooli kohta info otsimine internetist, erineva teabe otsimine (teater, kohalik kultuuriasutus jms). Erinevate ajalehtede, ajakirjade, portaalide uurimine. Rühmatöö - kuulutuse koostamine järgmiseks kooli ürituseks. Sõiduplaanide uurimine internetist (kohalik transport, riigisisene). Oluliste telefoninumbrate leidmine, meeldejäätmine, telefoniraamatu koostamine.
Inimene, säästlikkus ja turvalisus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab kodukeemia ja ravimite väärkasutuse tagajärgi ja selle ennetamise võimalusi 2) kirjeldab peamisi tule- ja	Kodukeemia kasutamine (WC, vanni, pliidi ja akna puhastamine), piktogrammide pakendil, kodukeemia	Piltide vaatlemine, analüüs. Tuleohutuse juhiste uurimine, selgitamine.

veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral	väärkasutuse võimalikud tagajärjed. Tulekahju tekkimise ohud kodus majapidamises: ohuolukorra hindamine, tulekahju kustutamine (esimeste tulekustutusvahendite kasutamine, hädaabi). Ohutusnõuded ujumisel ja veesõidukite kasutamisel, päästevahendite kasutamine.	Evakuatsioonimärgistuste tundmine, koolis vaatlemine, evakuatsiooniteede leidmine plaani järgi. Kooli plaani uurimine. Veeohutuse juhiste uurimine, selgitamine. Praktiline töö: lõkkeaseme ettevalmistamine, seljakoti pakkimine.
7. KLASS		
Mina ise		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi 2) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi 3) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms)	Mina-pilt: positiivsed ja negatiivsed iseloomuomadused, sarnasused ja erinevused kaaslastega; negatiivsete omaduste parandamisvõimalused. Enesehinnang (erineva enesehinnanguga inimeste käitumine, minu ja kaaslaste reageeringud kiitusele, laitusele, õnnestumisele, ebaõnnestumisele jms; hinnangud reageeringutele, käitumisele; võimalikud lahendused). Mina-pilt Mina olen eriline! Iseloomujooned Kas teistest võib erineda?	Mõttekaartide täitmine enda kohta: minu sarnasused ja erinevused teistest. Minu enesehinnang. Mõistekaardi info alusel kirjeldab õpilane enda enesehinnangut ja märgib selles positiivsed küljed. Videotutvustus on tööle kandideerimisel kaasajal üha levinum. Seega on endast tutvustava video tegemine oluline oskus. Rollimängud madala ja kõrge enesehinnangu mõistmiseks.

	Enesehinnang Mis mõjutab enesehinnangut?	
Suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust ja erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele</p> <p>2) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms)</p> <p>3) järgib viisakusreegleid, teeb kaaslastele ettepanekuid, vastab nii positiivsetele kui ka negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalinorme ja käitumisreegleid arvestades</p> <p>4) väärtustab (lähi)suhetes sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist</p> <p>5) koostab oma tegevuste kohta nädalaplani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine)</p>	<p>Suhtlussituatsioonide kirjeldamine oma ja teise positsioonilt; suhtluspartneri soovide, kavatsuste variatiivsed väljendusviisid; hinnang suhtluspartnerite käitumisele (motiivid, tingimused, tulemused); eriarvamused (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine kaaslasearvamusega); konfliktide lahendamise võimalused.</p> <p>Suhtlussituatsioonid ja -strateegiad: agressiivne ennastkehtestav ja alistuv käitumine; süüdistamine, kriitika; ironia, must huumor. Arusaamatused ja konfliktid kodus, sõprade vahel.</p> <p>Iseloomujooned ja käitumine, mida sõprades, sh vastassugupooles hinnatakse.</p> <p>Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine (kaaslane kinos, teatris, peol: kutsumine, nõustumine ja keeldumine, alternatiivsete ettepanekute</p>	<p>Mõttekaardi koostamine - keha, välimus, tunded, suhted, suhtumine endasse. tüliga, pidudega seonduv mõttekaart.</p> <p>Vanasõnade sobitamine teemaga.</p> <p>Mängud "Mina ka!", "Kuum pall", "Vaikiv koostöö".</p> <p>Testi tegemine, et selgitada endale sobivamat suhtlemisviisi.</p> <p>Testi tulemus sõltub olukorrast, tujust jne.</p>

	<p>esitamine, kaaslasega arvestamine jne).</p> <p>Mida arvad sina?</p> <p>Tunnen oma tundeid.</p> <p>Mis on tüli?</p> <p>Rohkem suhtlemist.</p> <p>Suhtlemisviisid.</p> <p>Mida teha tüliga?</p> <p>Mina-sõnum.</p> <p>Planeerime pidu.</p>	
Seksuaalsus ja lähedus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust; teab, kust leida infot noorte nõustamisteenuste kohta</p> <p>2) väärtustab (lähi)suhetes sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist</p> <p>3) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda</p> <p>4) demonstreerib õpisituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist</p>	<p>Armumine. Sõprus, armumine, armastus, käimine. Oma tunnete väljendamine, tunnetest rääkimine, lähedus, aja koosveetmine, ühised tegevused.</p> <p>Seksuaalsuse trepp ja arengu individuaalsus.</p> <p>Seksuaalsuhted: partnerite valmisolek, seksuaalsuhtest keeldumine, selle edasilükkamine; vastutus seoses seksuaalelu alustamisega, noorte nõustamisteenused.</p> <p>Mittesobilik seksuaalne käitumine, ahistamine, ahistamine seksuaalse ahistamise korral.</p> <p>Kutse esitamine ning ebameeldivale kutsele vastamine.</p>	<p>Mõttekaardi koostamine.</p> <p>Skeemide uurimine ja nende põhjal ülesande täitmine.</p> <p>Mäng "Kuhu minna".</p> <p>Video vaatamine ja arutelu video põhjal.</p> <p>Katse "Stopp" isikliku ruumi ja läheduse talumise kohta.</p> <p>Infootsing https://seksuaaltervis.ee/ leheküljelt.</p> <p>Ühise küsimuse kirjutamine seksuaaltervise lehele.</p>

	<p>Arumine.</p> <p>Mida hindan kaaslases?</p> <p>Kutse esitamine ja vastamine.</p> <p>Vastamine ebameeldivale kutsele.</p> <p>Küsin ja saan nõu.</p>	
Minu tervis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, puhkamine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, arstiabi);</p> <p>2) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist;</p> <p>3)hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest infoallikatest; edastab kaaslastele teavet (abiks kavapunktid);</p>	<p>Minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus. Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana (kehalise aktiivsuse vormid, võimalused koolis, kodukohas).</p> <p>Arsti (kiirabi, perearsti, hambaarsti) poole pöördumine (registratuur, vestlus vastuvõtul, konsultatsioon telefoni teel).</p> <p>Tuntumad ravimtaimed (korjamine, säilitamine, apteegist ostmine; kasutamine).</p> <p>Enamlevinud nakkushaigused, nende levimise viisid, HIV ja AIDS.</p> <p>Esmaabi mao- ja puugi hammustuse korral.</p> <p>Uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas. Käitumine uimastitega seotud olukordades, abi kutsumine.</p> <p>Millest tervis sõltub?</p>	<p>Mõttekaardi koostamine -mis toimub kehas sportimisel.</p> <p>Video vaatamine ja arutelu video põhjal</p> <p>Individuaalne töö- oma toidukordade ülesmärkimine ja analüüs, sammudega vahemaade mõõtmise.</p> <p>Meeskonnatöö -retseptide järgi tervisliku toidu valmistamine</p> <p>Pildikollaaži valmistamine teemal "Kuidas hoian end haiguste eest?"</p> <p>Mängud "Lähem matkama".</p> <p>Katsed pulsi sageduse mõõtmiseks, koordinatsiooni harjutamiseks.</p> <p>Intervjuu tegemine meeskonnatööna.</p> <p>Meelespea koostamine gripist hoidumiseks.</p> <p>Paaristöö haige ja arsti vestluse harjutamine,</p>

	<p>Toidust saad energiat. Toidukorrad. Analüüsimine tootumist. Kehaline aktiivsus. Sportimine. Sportimisvõimalused kodukohas. Nakkushaigused. Hingamisteede viirushaigused. HIV ja AIDS Mis need on? Kuidas hoiduda nakkushaigustest? Arsti juures. Ravimtaimed ja rahvameditsiin. Ütlen EI! uimastitele!</p>	<p>häirekeskuse töötajaga suhtlemise harjutamine.</p>
Töö ja raha		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused) 2) oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid</p>	<p>Töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest). Minu pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused). Minu pere väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus). Töö. Miks inimesed töötavad? Alaealiste töö. Pere rahaasjad. Eelarve.</p>	<p>Mõttekaardi koostamine - tööd, mida teha oskan, pere rahaasjad. Intervjuu tegemine kaaslasega. Video vaatamine ja arutelu video põhjal. Mäng "Rahaotsija".</p>
Jäätmekäitlus		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja -viise; oskab jäätmeid sorteerida	Jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad). Prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel. Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubateenused; reklaamlehed postkastis jms), nõustumine, keeldumine. Reklaam. Jäätmed ja nende taaskasutamine. Jäätmete sorteerimine.	Video vaatamine ja arutelu video põhjal. Paaristöö telefonireklaamile vastamine. Individuaalne töö - koduse prügi kogused ja sorteerimine.
Arukas tarbimine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt tänapäevaseid sideteenuseid (e-kirjavahetus, telefon, internet, sotsiaalmeedia); oskab kirjutada e-kirja 2) teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda ja teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada 3) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpisituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist	Isikut tõendav dokument (ID-kaart, pass), selle muretsemine ja kasutamine. Isikuandmete turvaline hoidmine. Enda ja teiste kohta info edastamine Internetis, sellega kaasnedavad võivad ohud ja ohtude vältimine. Kirjavahetus (kirja saatmine Eesti piires ja välismaale; tähtis kiri; e-kiri, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus). Telefon (telefoniraamatu kasutamine; infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus). Hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral.	Mõttekaardi koostamine info vahetuse kohta, telefoni kasutamise kohta, millal pöörduda politseisse. Individuaalne töö morsetähestikus salakirja lahendamiseks. Individuaalne töö e-kirja koostamine, paberkirja kirjutamine ja saatmine. Rühmatöö "Targalt telefonis". Rühmatöö "Sõber, tuttav, võõras". Paaristöö telefonikõne häirekeskuse töötajale.

	<p>Juhtumid, kus tuleb pöörduda politseisse.</p> <p>Teated minevikus ja tänapäeval.</p> <p>Kiri.</p> <p>Postiga saatmine.</p> <p>Nutikas telefon.</p> <p>Tutvumine Internetis.</p> <p>Turvaliselt Internetis.</p> <p>Pöördumine politseisse.</p> <p>Isikut tõendav dokument.</p>	
Teave ja infovahetus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) koostab oma tegevuste kohta nädalaplaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine)</p> <p>2) hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest infoallikatest; edastab kaaslastele teavet (abiks kavapunktid)</p>	<p>Eestimaal elavad teised rahvused; kultuurilise mitmekesisuse rikastav roll, sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes. Oma tuba: toa plaan, toa sisustamine ja korrashoid. Kodu kaunistamine tähtpäevadeks (seos peretraditsioonidega). Vaba aja ja tegevuste planeerimine (võimalused ja pakkumised kodukohas ja lähiümbruses jne), tegevuste mitmekesisus. Matk, ekskursioon kodukohas, koduümbruses (planeerimine koostegevuses: info otsimine vaatamisväärsuste kohta, valikute tegemine, ettevalmistuste planeerimine (sh reisikoti pakkimine); kirjalik meespea kaaslastele;</p>	<p>Video vaatamine ja arutelu video põhjal.</p> <p>Mängud "Ma lähen reisima".</p> <p>Praktiline tegevus - seljakoti pakkimine.</p> <p>Dialogi lugemine.</p> <p>Mõttekaardi koostamine teemal vaba aeg.</p> <p>Kodukoha vaba aja veetmise võimaluste leidmine ja kaardistamine.</p> <p>Individuaalne töö - oma vaba aja tegevuste planeerimine.</p> <p>Pildikollaaži valmistamine teemal "Minu unistuste tuba".</p>

	<p>plaani tutvustamine ja põhjendamine jms).</p> <p>Noorteüritused, -peod (kodused peod; kooli-, linna- jm peod: käitumine, riskid). Peo praktiline planeerimine sünnipäeva ja klassiõhtu näitel. Reisimine, erinevad transpordivahendid, hääletamine (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid).</p> <p>Eestimaal elavad rahvused. Rahvus, keeled ja kombed. Vaatamisväärsused minu kodukohas.</p> <p>Reisimine.</p> <p>Minu vaba aeg.</p> <p>Oma tuba, oma luba.</p> <p>Tuba korda!</p>	
8. KLASS		
Käitumine rühmas		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega;</p> <p>2) annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis lahendusi;</p> <p>3) teab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;</p>	<p>Rühmakäitumine: Erinevad rühmad ja rollid. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid.</p> <p>Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas.</p> <p>Rühma surve ja toimetulek sellega.</p> <p>Sõltumatus, selle olemus.</p> <p>Autoriteet.</p> <p>Erinevad rühmad.</p>	<p>Mõttekaardi koostamine - millisesse rühma ma kuulun, rühma kuulumise head ja halvad küljed, mida teeb kiusaja.</p> <p>Sõnavaraline töö - sõnaveebi kasutamine.</p> <p>Mängud "Ühest rühmast teise."</p> <p>Individuaalne töö -kooli kodukorra uurimine; juhised, kui näed kiusamist.</p>

	Rühma kuulumisehea külg. Kokkulepped rühmas. Rühma kuulumise halbkülg. Kiusamine.	Rühmatöö - juhtumite analüüs.
Lähisuhted ja perekond		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) väärtustab lähisuhteid, oskab kontakti luua ning teab, kuidas suhteid hoida; tunneb ära lähisuhtevägivalla;</p> <p>2) teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid (sh rasedusest hoidumine) ja mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist;</p> <p>3) nimetab oma emotsioone ja teab erinevaid võimalusi emotsioonide reguleerimiseks;</p>	<p>Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine. Ajutised ja püsivad suhted, suhte loomine ja hoidmine, vastastikune usaldus, suhet kahjustavad faktorid, lahkuminek.</p> <p>Seksuaalsuse olemus ja arengu individuaalsus, seksuaalvähemused.</p> <p>Seksuaalkäitumine ja vastutus: sobiv ja lubamatu seksuaalkäitumine, soovimatu raseduse vältimine; sugulisel teel levivad haigused (levimine, mõju tervisele, ravi, ennetamine), nõustamisteenused.</p> <p>Lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus.</p> <p>Peremudelid (perekond, üksikpered, kasu- ja hoolduspered): pereliikmete roll perekonnas (vrld minevikuga), kohustused ja vastutus. Nooremate õdede-vendade eest hoolitsemine, nendega tegelemine, sh</p>	<p>Mõttekaardi koostamine - seksuaalsus, mees, naine, kas suhet on vaja, isa ülesanded, ema ülesanded, laste ülesanded.</p> <p>Pildianalüüs- piltide vaatlemine ja küsimustele vastamine.</p> <p>Sõnavaraline töö - sõnaveebi kasutamine, mõistetele vastuse leidmine.</p> <p>Individuaalne töö - pildi joonistamine seksuaalsusest, seksuaalsusega seotud sõnade lisamine pildile, murekirja kirjutamine nõustajale.</p> <p>Rühmatöö - reklaamplakati koostamine, juhtumite analüüs.</p> <p>Ajakirjaartiklite lugemine, olulise leidmine.</p> <p>Tundesõnavara laiendamine.</p>

	<p>mängimine. Praktilises tegevuses nooremate õpilaste abistamine, neile tegevuste ja mängude planeerimine ning läbiviimine.</p> <p>Seksuaalsus.</p> <p>Seksuaalne orientatsioon - kas poisi või tüdrukuga.</p> <p>Soostereotüübid.</p> <p>Paarissuhe - mis ja kuidas?</p> <p>Kui kaugemale oled valmis minema?</p> <p>Mehe ja naisekeha.</p> <p>Turvalised paarissuhted.</p> <p>Kuidas suhet hoida?</p> <p>Perekond.</p> <p>Peremudelid.</p> <p>Pereliikmete rollid.</p> <p>Emotsioonide juhtimine.</p> <p>Vägivald lähisuhtes.</p> <p>Kuidas vägivaldset käitumist ära tunda?</p> <p>Kust abi saab?</p>	
Tervise hoidmine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid; teab ja oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervisega;</p> <p>2) teab tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtteid ning</p>	<p>Tervise füüsiline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne aspekt.</p> <p>Tervisenäitajad. Tervisliku eluviisi komponendid, endale sobiliku tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse leidmine.</p> <p>Südame-veresoonkonna haiguste ja pahaloomuliste</p>	<p>Mõttekaardi koostamine-tervis, depressioon.</p> <p>Sõnavaraline töö - sõnaveebi kasutamine, mõistetele vastuste leidmine.</p> <p>Ajakirjaartiklite lugemine, olulise leidmine.</p> <p>Individuaalne töö - soovitude lugemine, endale sobivate</p>

<p>mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;</p> <p>3) kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamiseks arsti poole (registreerimine vastuvõtule, koju kutse, hädaabi)</p> <p>4) teab, mida tähendab ravikindlustus ning oskab nimetada tervishoiuteenuseid;</p> <p>5) teab ja leiab olulisi infoallikaid terviseteabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole</p>	<p>kasvajate põhjused ning ennetamine tervisliku eluviisiga. Tervist hoidvate valikute tegemine.</p> <p>Inimese elukaar ja selle perioodid, põhivajadused eluperioodidel (põhivajaduste rahuldatus, mõju inimese käitumisele, suhtlemisele, tundemaailmale).</p> <p>Arstiabi kodukohas (lähinaabruses):</p> <p>meditsiinasutused ja nende otstarve; perearst ja eriarstid, kojukutse telefoni teel; tervisekindlustus; tervise- ja puhkekeskused. Tervishoiu ja sotsiaalsüsteem Eestis.</p> <p>Koduapteek (sisu, kasutamine, ravimipakendi teabeleht).</p> <p>Esmaabi lämbumise, põrutuse korral. Väsimus, stress, depressioon (tundemärgid, nõustamis- ja kriisiabi).</p> <p>Tervisealased infoallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus.</p> <p>Kaitseüstimine haiguste ennetamise eesmärgil (lastehaigused, gripp, puugihammustustega kaasnevad haigused);</p> <p>kaitseüstimine enne välisreisi.</p> <p>Allergia: peamised</p>	<p>leidmine. Küsitluse läbiviimine tuttavate seas.</p> <p>Oma une uurimine, järelduste tegemine.</p> <p>Rühmatöö - juhtumite analüüs.</p> <p>Paaristöö - joonistus kehalise aktiivsuse kohta.</p> <p>Video vaatamine ja arutelu video põhjal.</p> <p>Rollimäng - häirekeskusesse helistamine.</p>
---	--	---

	<p>allergiaallikad, allergilised reaktsioonid, meditsiiniline abi</p> <p>Tervis - mis see on?</p> <p>Tervist toetav toitumine.</p> <p>Kuidas inimesed toituvad?</p> <p>Liikumine muudab tervise tugevaks.</p> <p>Sinu liikumisharjumus.</p> <p>Uni - tervislik valik.</p> <p>Vaimne tervis ja stress.</p> <p>Depressioon.</p> <p>Tervishoiusüsteem Eestis.</p> <p>Abi küsimine ja arsti poole pöördumine.</p> <p>Terviseinfo.</p> <p>Kriisiolukorrad.</p>	
Riskikäitumine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) teab ja leiab olulisi infoallikaid tervise teabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole;</p> <p>2) mõistab riskikäitumisega kaasnevaid ohtusid liikluses, vees, toitumisel, nutivahendite kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel;</p>	<p>Toimetulek vägivallaga (vägivalla vormid, vägivallast hoidumine, vägivallaga toimetulek, hinnang individuaalsele ja rühmakäitumisele; nõustamis- ja kriisiabi kodukohas).</p> <p>Kuriteo ohvriks langemine, pöördumine õiguskaitseorganite poole.</p> <p>Seksuaalvägivald, valehäbi, ohvriabi.</p> <p>Uimastid ja kuritegevus; uimastitega seotud seaduste põhipunktid. Uimastite tarvitamisega seotud tervise-,</p>	<p>Mõttekaardi koostamine - riskikäitumine, ohtlikud olukorrad liikluses jalakäijana, ratturina, autojuhina.</p> <p>Sõnavaraline töö - sõnaveebi kasutamine, mõistetele vastete leidmine.</p> <p>Rühmatöö - plakati koostamine riskikäitumisest, juhtumite analüüs ja arutelu, video loomine teemal "Kõrvalised tegevused liikluses".</p> <p>Individuaalne töö - liikluse vaatlemine ja analüüsimine,</p>

	<p>sotsiaalsed ja juriidilised riskid; sõltuvuse kujunemine.</p> <p>Käitumine uimastitega seotud situatsioonides, esmaabi.</p> <p>Riskikäitumine - mis see on?</p> <p>Vägivald - mis see on?</p> <p>Riskid vees.</p> <p>Veeohutus.</p> <p>Riskid liikluses.</p> <p>Uimastid.</p> <p>Toitumisriskid.</p> <p>Nutiriskid.</p> <p>Riskikäitumise põhjused.</p> <p>Kriisiabi ja nõustamine.</p>	<p>plakati koostamine</p> <p>noored.alkoinfo.ee teemadel.</p> <p>Testi täitmine nutiriskidest.</p>
Inimene ja välimus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) hoolitseb oma riiete eest ja valib olukorrale sobiva riietuse; teab riiete hooldusmärkide tähendusi</p>	<p>Eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid (nt koolilõpupidu); taaskasutus.</p> <p>Rõivaste ja jalatsite hooldus: hooldusmärgid.</p> <p>Rõivad - kui palju neid vaja on?</p> <p>Olukorraga sobiv riietus.</p> <p>Rõivaste hooldamine.</p> <p>Mugavad ja sobivad jalanõud.</p>	<p>Mõttekaardi koostamine-riietumisel peab arvestama...</p> <p>Sõnavaraline töö - sõnaveebi kasutamine, mõistetele vastete leidmine.</p> <p>Paaristöö - rõivaste kujundamine erinevateks olukordadeks.</p> <p>Individuaalne töö -rõivaste hooldusmärkide uurimine, spordijalatsitele hooldamisjuhise koostamine.</p> <p>Pildianalüüs- piltide vaatlemine ja küsimustele vastamine.</p>
Inimene ja teave		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

1) teab ja leiab olulisi infoallikaid;	Kohalik ajaleht. Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad; ajakirjanduse tellimine. Uudisteportaalid internetis, internetis leiduva informatsiooni varieeruv kvaliteet. Uudised - miks ja milleks? Mille poolest uudised erinevad.	Mõttekaardi koostamine- milliseid ajalehti, ajakirju, uudisteportaale sa tead. Paaristöö - sündmuse jutustamine, otsustamine, kas on uudis. Individuaalne töö - uudiste leidmine portaalist, ajalehest.
Inimesed, asjad, raha		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab erinevaid panga- ja e-teenuseid ning vastavaid veebikeskkondi	Arve avamine pangas; hoiuise igapäevane kasutamine (sularahaautomaat jne). Maksete liigid koduses majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus. Igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms); kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud. Ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, käitumisetikett (sh kaaslaste kutsumine); toidu kojutellimine). Kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine). Inimesed ja asjad Mis on raha? Meie igapäevane raha Raha planeerimine Pangateenused	Mõttekaardi koostamine- mida saab tasuta, raha eest, internetist ostmise plussid ja miinused. Väärtusmäng -"Mis on sinu jaoks oluline" Erinevate poodide hinnavõrdlus, kutse kirjutamine sõbrale/ toitlustuskohas laua broneerimine.

	Igapäevased sisseostud. Toitlustuskohad. Kataloogikaubandus ja internetipoed.	
Edasiõppimise võimalused		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevaid ja nõrku külgi 2) teab sobiva elukutse omandamise võimalusi	Eneseanalüüs (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused). Jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused). Õpi ennast tundma: isikuomadused, oskused ja võimed. Mida elukutsevalikul arvestada? Ametid. Kus saab edasi õppida?	Mõttekaardi koostamine-minu soovitud amet. Pildianalüüs -piltide vaatlemine ja küsimustele vastamine. Individuaalne töö - huvi pakkuva ametiks vajalike oskuste ja võimete ning enda omaduste võrdlemine; intervjuu tegemine tuttavaga/vanemaga.
9. KLASS		
Lähisuhted		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) valib suhtlemisviisi vastavalt olukorrale ja kasutab asjakohaseid suhtlemise osaoskusi (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele, tunnistab oma eksimusi); 2) hindab oma ja kaaslaste käitumise vastavust ühiskonnas kokkulepitud normidele ja reeglitele;	Lähisuhted, suhete alustamine ja hoidmine, vastutus ja austus. Kooselu, abiellumine ja pere loomine. Raseduse planeerimine; loote areng; loote ja ema tervist hoidev käitumine. Lapse sündimine: ettevalmistused imiku hooldamiseks; sünnijärgsed kohustused (nimepanek, tervisekindlustus, meditsiiniline kontroll jms); kohaliku	Mõttekaardi koostamine-tutvumise erinevad võimalused. Individuaalne töö -armastuslaulu leidmine internetist, küsimustele vastamine; kondoomi kasutamise juhiste järgimine; amor.ee lehekülje uurimine, vastuste leidmine; rasedustesti kasutus-juhiste uurimine;

<p>3) teab erinevaid peremudeleid ning kirjeldab pereliikmete rolli ja vastutust perekonnas;</p> <p>4) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;</p> <p>5) mõistab lapse saamisega seotud vastutust, kirjeldab lapse arengut ja vanemate rolli lapse kasvamisel; teab peamisi pere ja laste elu reguleerivad seadusi ja sotsiaaltoetusi;</p>	<p>omavalitsuse ja riiklikud toetused. Lapse saamisega seotud (lisa)kulutused (peamised kuluartiklid lapseas), lapse hooldamisele kuluv aeg. Puudega laps. Imiku ja lapseiga (peamised arengutingimused, suhtlemine lapsega, lapse õigused (alus)haridusele). Lapse arendamine-õpetamine (eakohased mänguasjad, raamatud jms); mängude õpetamine noorematele õpilastele.</p> <p>Peretülid ja –vägivald (tagajärjed, lahendused, valehäbi, nõustamis- ja kriisiabi). Uimastite tarbija perekonnas: mõju majanduslikule olukorrale, suhetele.</p> <p>Kohalikud ja üleriiklikud nõustamis- ja ravivõimalused.</p> <p>Lahutus, lahuselava vanema kohustused lapse kasvatamisel.</p> <p>Paarissuhte algus.</p> <p>Tutvumisest suhteni.</p> <p>Rasedusest hoidumine.</p> <p>"Me saame lapse!"</p> <p>Loote areng ja sünnitus.</p> <p>Vanemate kohustused pärast lapse sündi.</p> <p>Vastsündinu eest hoolitsemine.</p>	<p>imiku hooldamise erinevad tegevused;</p> <p>pildi joonistamine perest, kus kõigil on hea olla.</p> <p>Rühmatöö -juhtumite analüüs.</p>
--	--	--

	<p>Lapse areng esimesel eluaastal.</p> <p>Lapse arengu jälgimine.</p> <p>Perelikmete rollid lastega peredes.</p> <p>Perekonnaseadus.</p> <p>Lahkumine.</p>	
Eelarve planeerimine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) oskab planeerida raha teenimise ja kulutamisega seotud tegevusi;</p> <p>2) teab riigi toimimise üldisi põhimõtteid (tervishoiusüsteem, maksud jm);</p> <p>3) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.</p>	<p>Pere sissetulekud (palk, toetused). Igapäevaste kulutuste planeerimine (eluase, toit, riietus, transport, vaba aeg); kulutuste kasv perekonna suurenemisel (sh lemmiklooma võtmisel).</p> <p>Suurte väljaminekute planeerimine (soovid, võimalused, riskid: raha säästmine ja hoiustamine, järelmaks, krediit, laen, liising).</p> <p>Kaupade-teenuste garantii (müüjalt teabe hankimine, garantii võimaluste-tingimuste kohta).</p> <p>Raha planeerimine riigis.</p> <p>Pere eelarve. Igapäevased rahaasjad.</p> <p>Sissetulekud.</p> <p>Kuidas arvepidamist teha?</p> <p>Väljaminekute planeerimine oma rahaga.</p>	<p>Paaristöö- kulude ja tulude uurimine ning selgitamine.</p> <p>Individuaalne töö - palga arvutamine palgakalkulaatori abil; oma sissetulekute ja väljaminekute kaardistamine.</p> <p>Rühmatöö - juhtumite analüüs.</p>

	Väljaminekute planeerimine võõra rahaga.	
Eluase		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi; 2) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.	Eluaseme liigid, eluaseme otsimine, arvestades pere vajadusi ja võimalusi (müügikuulutused, kinnisvarafirmad). Üürileping, selle tingimused (üürniku õigused ja kohustused, „halva” lepingu ohud). Eluaseme sisustuse planeerimine: hädavajalik sisustus, sisustuse hankimise (ostude) järjekord, ratsionaalne paigutus, kujundusdetailid. Eluaseme, olmetehnika soetamine, hooldus ja remont: teabe hankimine võimaluste, tingimuste ja abiteenuste kohta (müüja, telefoniraamat, kasutusjuhend jne). Eluase Eluaseme liigid Elamine õpilaskodus Üürileping Sisustus Eluaseme pisiremont	Sõnavaraline töö - sõnaveebi kasutamine, mõistetele vastete leidmine. Pildianalüüs -piltide vaatlemine ja küsimustele vastamine Video vaatamine ja arutelu video põhjal. Rühmatöö - erinevate eluasemete plussid ja miinused, eluaseme ostmise - üürimise plussid ja miinused. Individuaalne töö - internetist müügi- ja üürimiskuulutuste uurimine, valiku tegemine, küsimustele vastamine; kohaliku kutseõppeasutuse õpilaskodu kohta info leidmine; ruumi planeerimine juhise järgi. Ajakirjaartiklite lugemine, olulise leidmine. Paaristö - üürilepingu täitmine.
Karjääri planeerimine		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) hindab nõustaja suunamisel oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppe võimalusi ja	Jätkuõppevõimalused, valikute tegemine, arvestades huvisid, võimeid ja majanduslikke	Grupitöö- intervjuu õpetajaga (direktoriga, õppejuhiga);

<p>tingimusi ning teeb enda jaoks sobiva karjäärivaliku;</p> <p>2) teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;</p> <p>3) mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi; tunneb töö otsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid;</p> <p>4) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.</p>	<p>võimalusi (transport, elamiskulud jms);</p> <p>kutsenõustamine. Kohalik tööhõiveamet, tööturuteenused tööotsijale, töötus.</p> <p>Töötaja põhilised õigused ja kohustused, lepinguta töötamisega kaasnevad riskid ja tagajärjed, ümbrikupalk. Abi leidmine tööõigusega seotud küsimustes.</p> <p>Inimkaubandus: tööorjus ja prostitutsioon, ohvriks sattumise põhjused, inimkaubandusele viitavad märgid (kuulutuses, tööpakkuja käitumises), ohtude teadvustamine, käitumine ohvriks sattumise korral, ohvriabi.</p> <p>Karjäär - mis see on?</p> <p>Kuidas teha tööalaseid valikuid?</p> <p>Töötaja õigused ja kohustused</p> <p>Tööle kandideerimine</p> <p>Inimkaubandus</p> <p>Kust saab abi?</p>	<p>mõttekaarti täitmine - mida eelistavad noored, mida vanemad tööga seotult; juhtumite analüüs.</p> <p>Individuaalne töö- otsusta, millised on ootused töökohale.</p> <p>Paaristöö- rollimäng "Töövestlus".</p> <p>Kutsekooli külastamine.</p>
--	---	---

2.4. AJALUGU, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.4.1. Õppeaine kirjeldus ja eesmärgid

Ajaloo õpetamine põhikoolis kujundab õpilastes huvi ajaloos vastu. See hõlmab arusaamist sündmustest ja muutustest oma lähikonna ning inimkonna ajaloos ja aja kulgemise seaduspärasustest. Õpetus algab õpilase ja tema pere elukäigu seostamisest kodukoha ja Eesti ajalooga. Aine käsitlemine

aitab luua teadmist, et iga inimene on osa ajaloost ning et ajalugu mõjutab igaüht. Õpetamine põhineb kontsentrisuse printsiibil, toetudes ajateljele ning lähtudes varemõpitud.

Õppeaine eesmärgid on:

tekitada huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa mineviku vastu;

laiendada ainealaseid teadmisi;

suunata aduma inimeste eluolu muutumist läbi aja;

suunata mõistma aja kulgemise seaduspära;

arendada lugemis- ja kirjutamisoskust;

laiendada sõnavara;

arendada oskust küsida vajadusel abi ja selgitusi;

õpetada mõistma enda kui kodaniku rolli ühiskonnas ning oma õigusi ja kohustusi.

Õpetuse eesmärgid

Ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu; teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- 2) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 3) kirjeldab abivahendite toel olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel;
- 4) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 5) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna, kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 6) teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 7) leiab infot eri teabeallikatest, oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust.

2.4.2. Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Õpilane teab, et ta on Eesti Vabariigi kodanik; teab, et on olemas erinevaid rahvaid ja kultuure; suhtub teistesse inimestesse lugupidavalt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilane teab oma peamisi õigusi ja kohustusi; peab kinni ühiselu reeglitest; oskab kaaslastega arvestada; oskab konfliktidesse sattudes otsida abi täiskasvanutelt.

Enesemääratluspädevus. Õpilane mõistab, et õppimine on vajalik; saab aru, millised on tema võimed ja oskused; püüab erinevates olukordades võimetekohaselt toime tulla; peab tähtsaks tervislikku eluviisi.

Õpipädevus. Õpilane õpib võimetekohaselt; oskab oma tegevusi planeerida; oskab õppetöös ja elulistest situatsioonides kasutada (abiga) erinevaid infoallikaid; tunneb huvi uute teadmiste ja oskuste vastu.

Suhtluspädevus. Õpilane arvestab suhtlemisel olukorra ja kaaslastega; väljendab arusaadavalt oma soove, seisukohti ja arvamusi; loeb ja kirjutab võimetekohaselt; kasutab (abiga) erinevaid infoallikaid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogia pädevus. Õpilane kasutab õppetöös matemaatika-, tehnoloogia- ja loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi võimetekohaselt; hoolib loodusest ja keskkonnast.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilane on töökas ja tegus; leiab sobivaid võimalusi õppimise jätkamiseks ka pärast põhikooli lõpetamist; teab, et oma tegude eest tuleb vastutada.

Digipädevus. Õpilane kasutab infotehnoloogilisi vahendeid võimetekohaselt ja sihipäraselt; teab turvalise ja viisaka internetikasutuse põhitõdesid.

2.4.3. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Õpilasi valmistatakse ette õpingute jätkamiseks ja enesetäiendamiseks. Õpilastele antakse suuniseid tulevase ameti valikul.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Käsitletakse inimtegevuse mõju keskkonnale läbi ajaloo. Kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilasi suunatakse mõtlema ja arutlema kodukoha ning riigi arengu ja probleemide üle. Ajalootunnid annavad hea võimaluse innustada õpilasi täitma kodanikukohust (nt osalema valimistel ja kaasava eelarve hääletustel jne). Kujundatakse soovi väärtustada kodukoha ajaloolist miljööd ja kultuuriväärtusi.

Kultuuriline identiteet. Tutvustatakse eestluse kujunemist läbi ajaloo. Kasvatatakse oma rahvuskultuuri ja kultuuripärandit hindavaid kodanikke. Õpetatakse hindama teisi rahvusi ja kultuure.

Teabekeskkond. Info otsimiseks õpetatakse kasutama erinevaid internetikeskkondi. Suunatakse kasutama erinevaid teavikuid. Suunatakse eri infoallikatesse kriitiliselt suhtuma.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade. Selgitatakse, kuidas innovatsioon on mõjutanud inimkonna ajaloo kulgu.

Tervis ja ohutus. Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi ajaloo. Õpetatakse hindama tervist säästvaid harjumusi ja käitumist.

Väärtused ja kõlblus. Õpetatakse hindama demokraatlikke väärtusi. Õpetatakse viisakalt ja teisi arvestavalt avaldama oma arvamust, seisukohti ja väärtushinnanguid. Õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamusi, seisukohti ja väärtushinnanguid.

2.4.4. Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Eesti keel. Arendatakse lugemis- ja kirjutamisoskust. Arendatakse info leidmise oskust.

Arendatakse eneseväljendusoskust.

Võõrkeeled. Õpetatakse korrektselt hääldama ja kirjutama võõrapäraseid nimesid ja sõnu.

Tutvustatakse teiste rahvaste ajalugu ja kultuuri.

Matemaatika. Õpetatakse mõistma ajalooliste sündmuste järgnevust, kasutades ajatelge.

Toetudes matemaatilistele oskustele arvutatakse sündmuste toimumisaega ja sellest möödunud aega. Kinnistatakse teadmisi ajaühikutest (kuupäev, aasta, aastakümme, sajand, aastatuhat). Kinnistatakse teadmisi Rooma numbritest.

Loodusõpetus. Käsitletakse liikide arengut läbi aegade. Õpetatakse taime- ja loomaliikide ning loodusvarade kasutuselevõttu läbi ajaloo. Käsitletakse inimeste suhteid loodusega erinevatel ajaperioodidel. Käsitletakse loodusteaduste arengut läbi aegade. Korraldatakse temaatilisi õppekäike.

Inimeseõpetus. Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi aegade. Käsitletakse toidu- ja joogikultuuri muutumist läbi ajaloo. Käsitletakse inimsuhete ja eluviiside muutust läbi aegade.

Kunstiained. Tutvustatakse tuntud heliloojaid ja kunstnikke ning nende teoseid läbi aegade.

Tutvustatakse eri ajastute muusikat. Käsitletakse ehituskunsti muutumist ja arengut aegade jooksul. Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Kehaline kasvatus. Tutvustatakse tuntud sportlasi ja nende saavutusi läbi aegade. Tutvustatakse antiikolümpiamänge. Korraldatakse õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Tööõpetus. Tutvustatakse tööriistade ja -võtete arengut ning eri materjalide kasutuselevõttu. Tutvustatakse tehnika ajalugu ja kuulsaid leiutajaid.

II KOOLIASTE		
Õpitulemused II kooliastmes		
6. klassi lõpetaja:		
1) tunneb huvi oma pere, kodukohta ja kodumaa vastu;		
2) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloo jaotamist ajastuteks;		
3) tajub eluolu ja esemelise keskkonna muutumist läbi aja;		
4) teab, kuidas muutus inimeste eluolu muinasajal;		
5) teab mõnd olulist ajaloolist isikut ja tema rolli ajaloos.		
6. KLASS		
Sissejuhatus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd

<p>1) mõistab, et ajalugu on lugu erinevatest aegadest</p> <p>2) mõistab, et ajatelg kujutab aja kulgemist ning oskab sellele märkida oma sünniaja ning käesoleva aasta</p> <p>3) näitab perepilte ja räägib oma pereliikmetest</p> <p>4) nimetab oma lähisugulasi ja teab nende ameteid</p> <p>5) oskab nimetada seiku oma lapsepõlvest ja räägib oma kodust</p> <p>6) koostab oma pere sugupuu</p> <p>7) saab eluliste näidete varal aru mõistete "sugupuu", "põlvkond" ja "esivanemad" tähendusest</p> <p>8) peab oluliseks põlvkondade vahelisi sidemeid ja hindab teadmisi oma sugulaste kohta</p> <p>9) mõistab, et möödunud sündmused nii tema enda elus kui ka ümbritsevas maailmas ongi ajalugu</p>	<p>Mis on ajalugu?</p> <p>Ajaarvamine.</p> <p>Mida me minevikust mäletame?</p> <p>Suguvõsa ajalugu.</p> <p>Minu suguvõsa.</p> <p>Põhimõisted</p> <p>Ajatelg;</p> <p>Jeesus Kristus, mõisted eKr ja pKr;</p> <p>aastakümme, -sada (sajand), -tuhat;</p> <p>perekond;</p> <p>põlvkond;</p> <p>sugupuu;</p> <p>esivanemad;</p> <p>sugulased ja hõimlased;</p> <p>ajalugu.</p>	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Ajatelje joonistamine.</p> <p>Õppekäik kodukohas.</p> <p>Perepiltide vaatamine ja esitlus.</p> <p><u>Kristo Siig: 5. klassi ajalugu: video 1 Mis on ajalugu ja miks seda vaja on?</u> (kiirust 0,75).</p> <p>Sugupuu koostamine vanemate või õpetaja abiga.</p> <p>Ühistöö koos õpetajaga: internetiotsing kodukoha ajaloo kohta.</p>
Meenutused kui ajalooallikad		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) oskab nimetada sarnasusi ja erinevusi enda vanemate ning vanavanemate lapsepõlve vahel</p>	<p>Vanemate (ema, isa) lapsepõlve aegne elu maal.</p> <p>Vanemate lapsepõlve aegne elu linnas.</p>	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Kristo Siig <u>5. klass ajalugu: video 3 Ajaloo uurimine ja</u></p>

<p>2) oskab nimetada sarnasusi ning erinevusi linna- ja maainimeste elus tänapäeval ja minevikus</p> <p>3) oskab võrrelda koolielu tänapäeval ja minevikus</p> <p>4) oskab võrrelda inimeste toitumis- ja riietumisvõimalusi minevikus ja tänapäeval</p>	<p>Vanavanemate elu maal nende noorusajal.</p> <p>Vanavanemate elu linnas nende noorusajal.</p> <p>Kool läbi aegade.</p> <p>Toit inimeste elus eri aegadel.</p> <p>Eri ajastute inimeste rõivad.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • lapsepõlv • minevik ja tänapäev 	<p><u>ajalooallikad (uus versioon) - YouTube</u></p> <p>Ajateljele enda ja oma pereliikmete sünniaegade kandmine.</p> <p>Oma vanemate ning vanavanemate lapse- ja nooruspõlve kohta info kogumine ja selle jagamine klassiga.</p> <p>Vanade fotode ühine uurimine ja nende üle arutlemine.</p> <p>Filmi "Kevade" vaatamine ja ühine arutelu.</p> <p>Vanemate ja vanavanemate küsitlemine vastavalt õpetaja antud ülesandele;</p> <p>Vana foto/pildi leidmine ja selle uurimine vastavalt õpetaja antud ülesandele;</p>
Kirjalikud ja esemelised ajalooallikad		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) uurib ja iseloomustab mõnd vana eset ning võrdleb seda tänapäevasega</p> <p>2) nimetab olulisemaid Eesti/kodukoha muuseume</p> <p>3) teab, milleks on muuseumid vajalikud ja mida seal eksponeeritakse</p>	<p>Vanad asjad jutustavad minevikust.</p> <p>Muuseum.</p> <p>Kirjalikud ajalooallikad, arhiiv.</p> <p>Vanad ehitised jutustavad minevikust.</p>	<p>Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega).</p> <p>Kaasa võetud esemete ühine uurimine, oluliste tunnuste väljatoomine, võrdlemine kaasaegsete analoogidega.</p>

<p>4) nimetab ja eristab ajalooallikaid</p> <p>5) teab, milleks arhiivid on vajalikud ja mida seal säilitatakse</p> <p>6) nimetab kodukoha vanemaid hooneid/linnamägesid/kalmistuid</p> <p>7) võrdleb tänapäevaseid ja vanu hooneid ning elamistingimusi</p> <p>8) teab, et maapõuest võib leida esemeid, ehitisi ja säilmeid, mis annavad ajaloo kohta teavet</p> <p>9) oskab nimetada mõningaid eesti filme ja raamatuid, mis käsitlevad ajaloosündmusi</p>	<p>Rehetare.</p> <p>Ajaloo jäljed maastikul ja maapõues.</p> <p>Raamatud räägivad ajaloost.</p> <p>Filmid räägivad ajaloost.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • muuseum ja arhiiv • ajalooallikas • rehetare • arheoloog • kalmistu ja kalme • linnamägi 	<p>Olulisemate Eesti ja kodukoha muuseumide tutvustamine (nt PowerPoint esitluste ja veebi abil).</p> <p><u>Kristo Siig, 5. klassi ajalugu, video 4: Kirjalikud ajalooallikad ja arhiivid;</u></p> <p><u>Kristo Siig, 5. klassi ajalugu, video 5: Esemelised ajalooallikad, muuseumid, arheoloogia ja muinsuskaitse 1/3;</u></p> <p>Eri ajastute hoonete võrdlemine, mõne kohaliku arhitektuurimälestise külastamine.</p> <p>Elamistingimuste võrdlemine: linn/maa, minevik/tänapäev, jõukamad/vaesemad.</p> <p>Arheoloogi töö tutvustamine piltide/videote abil.</p> <p>Võimalusel mõne arheoloogiamälestise külastamine (vana kalmistu, asulakoht, kalme, linnamägi jne).</p> <p>Eesti ajaloost kõnelevate raamatute tutvustamine, mõne filmi või filmikatkendite vaatamine.</p>
Kodukoht läbi aegade		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab, millised leiud viitavad esmasele inimasustusele 2) teab üldist inimeste eluolust eri ajastutel (elukoht, eluviis, tegevused) 3) oskab võrrelda tänapäevast ja vanavanemate lapsepõlveaegset kodukohta	Esimesed märgid inimasustusest Eesti aladel. Kodukoht muinasajal. Kodukoht keskajal. Kodukoht vanavanemate lapsepõlves. Eluolu kodukohas kaasajal. Kordamine. Põhimõisted <ul style="list-style-type: none"> • jääaeg, muinasaeg • keskaeg • uusaeg • uusim aeg 	Töö töölehega (lihtsustada ja näitlikustada teksti ja mõisteid, tegelda sõnaseletusega). Vanavanemate küsitlemine õpetaja antud ülesande alusel. Kodukoha elanike tänapäevase ja mineviku eluolu (nt tegevusalad) võrdlemine piltide ja meenutuste alusel. <i>Google Street View'</i> kasutamine erinevate Eesti ajalooliste objektide vaatlemiseks. Kodukohta kujutavate vanade fotode leidmine internetist (nt https://ajapaik.ee/?page=1). Kodukoha mälestiste kohta info otsimine https://register.muinas.ee/ . Õpetaja antud ülesandega mõne kodukoha ajaloolise objekti vaatlemine.

III KOOLIASTE

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab, kuidas on läbi ajaloo muutunud eestlaste eluolu ja esemeline keskkond;
- 2) teab mõningaid Eesti ajalugu mõjutanud sündmusi Euroopa ja maailma ajaloos;
- 3) teab uusaja ja lähiajaloo sündmusi Eesti ajaloos;
- 4) mõistab oluliste isikute rolli Eesti, Euroopa ja maailma ajaloos;

5) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloosündmuste täpset dateerimist;		
6) teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist.		
7. KLASS		
Muinasaeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) joonistab ajatelje ning märgib sellele erinevad ajastud</p> <p>2) kirjeldab lühidalt inimeste eluolu kiviajal</p> <p>3) nimetab piltide abil esimesi koduloomi ja põllukultuure</p> <p>4) selgitab põhjuseid, miks inimene loobus rändavast eluviisist</p> <p>5) kirjeldab näidete varal, kuidas muutus tööriistade materjal ja kvaliteet metallide kasutuselevõttuga</p> <p>6) kirjeldab näidete varal, kuidas looduslikud tingimused kujundasid muinasaja inimeste eluolu</p>	<p>Ajaarvamisest.</p> <p>Kiviaeg.</p> <p>Tule kasutuselevõtt.</p> <p>Karjakasvatuse ja põlluharimise algus.</p> <p>Metallide kasutuselevõtt.</p> <p>Looduslike tingimuste osa inimkonna arenemisel.</p> <p>Muinasaja ajajärgud ja nende üldiseloostus: kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● korilus ● korilased ja kütid ● tulekivi ● metall ja sulam ● tina ● vask ● pronks ● raud 	<p>Kiviaja ja tänapäeva inimese elu võrdlemine.</p> <p>Video: <u>tuletegemine vibuga</u>;</p> <p>Video: <u>elu kiviajal</u>;</p> <p>Video: <u>jäämees Ötzi</u>;</p> <p>Kiviaja inimese elu dramatiseerimine (nt jahipidamine, tuletegemine).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● video: <u>pronksi kasutuselevõtt</u>; <p>Video: <u>pronkskirve valmistamine</u>;</p> <p>Video: <u>raua kasutuselevõtt</u>;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● animafilmi vaatamine: <u>"Välek Vibulane"</u>. <p>Erinevate metallide (vask, tina, raud) ja pronksi (sulam) uurimine.</p> <p>Erinevate põllukultuuride uurimine ja võrdlemine (nt nisu ja oder).</p>

Muinasaeg Eestis		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab, kuidas tekkis ja lõppes jääaeg 2) joonistab ajatelje ning märgib sellele muinasaja ning esimeste teadaolevate asulate tekkeajad Eesti alal 3) teab esimesi asulakohti Eesti aladel ning mida sealt on leitud 4) leiab Euroopa kaardilt Eesti asukoha 5) näitab Eesti kaardil esimesi asulakohti 6) kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal ja selle lõpul 7) nimetab eestlaste naaberrahvaid ja -riike ja näitab neid kaardil	Jääaja lõpp ja esimesed inimasustuse jäljed Eesti aladel. Muistsete eestlaste eluolu. Eestlased muinasaja lõpus. Eestlaste naaberrahvad ja kujunevad riigid. Kordamine. Põhimõisted <ul style="list-style-type: none"> ● jääaeg ● inimasustus ja asula ● muistne ● ohverdamine ja hiied ● linnus ● riik ● naaberrahvas ja -riik 	Töö kaardiga: kaardi lugemine, kontuurkaardi täitmine. Kodukoha uurimine (nt mõne rändrahn, raba vm jääajaga seotud objekti külastamine). Video: <u>Johann ja Jakob Mürk: Eesti muinasaeg</u> ; Video: <u>kivikirve valmistamine</u> ; Video: <u>eesti keel 2000 aastat tagasi</u> ; Muinasaja inimeste tegevuste dramatiseerimine. Muuseumi külastamine (nt Jääaja Keskus).
Vanaaeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele vanaaja ning selle olulisemad daatumid (nt kirja teke, Cheopsi püramiidi rajamine, Suure Hiina müüri ehitamine jne) 2) teab, miks vanaaja riigid tekkisid suurte jõgede äärde	Mesopotaamia Vana-Egiptus Vana-India Vana-Hiina Vana-Kreeka Vana-Rooma	Töö kaardiga: kaardi lugemine, kontuurkaardi täitmine; Video: <u>vaade Mesopotaamia templisse</u> ; Video: <u>elu Mesopotaamias</u> ; <u>oma nime kirjutamine hieroglüüfkirjas</u> ;

<p>3) nimetab vanaaja riikidest pärinevaid leiutisi ja uuendusi (nt ehituses)</p> <p>4) nimetab vanaaja riikide kultuurisaavutusi</p> <p>5) selgitab abiga olulisemaid teemakohaseid mõisteid</p> <p>6) teab, kuidas ristiusk tekkis ja millised on ristiusu põhimõtteid</p>	<p>Ristiusu teke</p> <p>Kordamine</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tamm, kanal ja niisutusviljelus ● kliima ● kiilkiri ● kultuur ● sumerid ● seadused ● linnriik ● tempel, jumalad ja preestrid ● valitsejad (vaarao, kuningas, keiser) ● ori ● püramiid ja muumia ● papüürus ja hieroglüüfid ● olümpiamängud ● tsement ● gladiaator ● ladina keel ● kristlus ja piibel 	<p>Video: muumia valmistamine Vanas Egiptuses;</p> <p>Video: siidiussid teevad siidi;</p> <p>Video: Suur Hiina müür;</p> <p>Video: male saamislugu;</p> <p>Video: vanad olümpiamängud;</p> <p>Video: ringkäik Vana-Roomas;</p> <p>Video: Rooma impeerium;</p> <p>Video: gladiaatorite võitlus Colosseumis.</p> <p>Kodukoha pühakoja külastamine.</p>
Keskajast ja feodaalkorrast		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele keskaja</p> <p>2) nimetab põhilisi ühiskonnaklasse</p> <p>3) kirjeldab lühidalt talupoegade ja feodaalide elu</p>	<p>Keskaja üldiseloostus.</p> <p>Põlluharimise areng keskajal.</p> <p>Talupoegade eluolu.</p> <p>Feodaalide eluolu.</p>	<p>Dramatiseering: talupoja ja mõisniku suhted.</p> <p>Feodaalse ja kirikliku hierarhia näitlikustamine.</p> <p>Video: keskaegne külaelu.</p>

<p>4) kirjeldab piltide abil keskaegset linna (nt Tallinna näitel) ja selle elanikke ning nende tegevusalasid</p> <p>5) teab, mis on kirik ja mis on selle ülesanded</p> <p>6) teab, millist rolli omas kirik keskaja inimese elus</p> <p>7) teab, miks katoliku kirik algatas ristsõjad</p>	<p>Keskaegsed linnad.</p> <p>Ristiusu kirik ja ristsõjad.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskaeg • feodaal • teotöö • vaimulik • naturaalmajandus • pärisorjus • rüütel ja kannupoiss • raekoda, raad • tsunft • meister • sell • õpipoiss • katoliku kirik • paavst • piiskop • preester • klooster • munk ja nunn • pühak • palverännak • rüütliordu • ristsõda 	<p>Video: hügieen ja eluolu keskajal.</p> <p>Video: rüütliite elu.</p> <p>Video: keskaegse rüütli sõjavarustus.</p> <p>Video: keskaegne turg.</p> <p>Dramatiseering: keskaegne turg.</p> <p>Filmikatkendite vaatamine ("Viimne reliikvia", "Verekivi", "Apteeker Melchior").</p> <p>Kirikumuusika kuulamine.</p> <p>Tutvumine keskaegsete relvadega.</p>
Eestlaste muistne vabadusvõitlus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele muistse vabadusvõitluse toimumisaja</p>	<p>Liivlaste ja lätlaste alistamine ristsõja käigus.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p>

<p>2) mõistab näidete varal, miks ristisõda meie aladele laienes</p> <p>3) teab, millistest riikidest ristisõdijad tulid</p> <p>4) teab muistse vabadusvõitluse olulisemaid lahinguid ja nende tulemusi ning tähtsamaid isikuid</p> <p>5) teab, kuidas lõppes muistne vabadusvõitlus, mis see eestlastele kaasa tõi ja mis oli kaotuse põhjuseks</p>	<p>Muistse vabadusvõitluse algus.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse olulisemad lahingud.</p> <p>Taanlased Põhja-Eestis.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse lõpp.</p> <p>Miks eestlased lüüa said?</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ristitu ja pagan ● Mõõgavendade ordu ● eestlaste vanemad ● muistne vabadusvõitlus ● kroonika ja kroonik ● kiviheitemasin, piiramistorn ● katk 	<p>Töö kaardiga: muinasaja lõpu ja tänapäeva Eesti maakonnad.</p> <p>Video: sõjapidamine Eestis 13. sajandil;</p> <p>Video: Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Malev".</p> <p>Muuseumi külastamine.</p>
Eestlased võõra võimu all		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) nimetab kaardi abil, kes valitsesid Eesti alasid pärast muistset vabadusvõitlust</p> <p>2) märgib ajateljele Jüriöö ülestõusu ja</p>	<p>Eesti ala pärast vallutust.</p> <p>Jüriöö ülestõus.</p> <p>Keskaegsed linnad Eestis.</p> <p>Keskaegne Tallinn.</p> <p>Reformatsioon.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p> <p>Video: keskaegne Tallinn;</p> <p>Video: eestlaste ristiusustamine;</p>

<p>reformatsiooni toimumisajad</p> <p>3) selgitab eestlaste olukorda pärast võõra võimu alla sattumist</p> <p>4) selgitab, miks Jüriöö ülestõus algas, kirjeldab sündmuste käiku</p> <p>5) teab, kuidas Jüriöö ülestõus lõppes ja mida see eestlastele kaasa tõi</p> <p>6) nimetab ja näitab kaardil keskaegseid linnu Eesti aladel;</p> <p>7) kirjeldab piltide abil keskaegset Tallinna ja selle kaitserajatisi</p> <p>8) teab, kes oli Martin Luther ja millised uuendused ta algatas</p>	<p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liivimaa • kümnis • mõis • Hansa liit • reformatsioon • luteri usk 	<p>Video <u>Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920</u>;</p> <p>Filmikatkendite vaatamine: <u>"Mardileib"</u>.</p>
Eesti varauusajal		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) nimetab kaardi abil meie naaberriike ja -rahvaid</p> <p>2) märgib ajateljele Liivi sõja toimumisaja ja Tartu Ülikooli asutamisaaja</p> <p>3) nimetab Liivi sõjas osalenud riike ja selgitab üldist sündmuste käiku</p> <p>4) kirjeldab lühidalt talupoegade elu muutust Rootsi ajal</p>	<p>Eestlaste naabrid enne Liivi sõda.</p> <p>Liivi sõda.</p> <p>Eesti Rootsi riigi koosseisus.</p> <p>Eestikeelse koolihariduse algus.</p> <p>Tartu Ülikool.</p> <p>Kordamine.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine ("Viimne reliikvia").</p>

<p>5) teab, et Rootsi ajal hakati mõtlema maarahva harimisele ning tegevust alustasid esimesed talurahvakoolid</p> <p>6) teab, kes oli Forselius, mis rolli omas kohalikus hariduselus tema loodud õpetajate seminar</p> <p>7) teab, kuidas asutati Tartu Ülikool, mida seal õpetati</p> <p>8) võrdleb Rootsi-aegset ja tänapäeva kooli</p>	<p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kubermang ● gümnaasium ● talurahvakool ● ülikool ● õpetajate seminar ● pastor 	
Suured leiutused ja avastused		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) nimetab hiliskeskaegseid teadussaavutusi</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab riike, kust maadeavastajad teele asusid ning kuhu nad jõudsid</p> <p>3) märgib ajateljele Ameerika avastamise Columbuse poolt ning Magalhãesi ümbermaailmareisi toimumisaja</p> <p>4) nimetab muutusi meresõidu arengus</p> <p>5) teab Kolumbuse tähtsust ajaloos</p>	<p>Teaduse ja tehnoloogia areng keskaja lõpul.</p> <p>Trükikunsti leiutamine.</p> <p>Tulirelvade kasutuselevõtmine ja kaitsehitiste muutumine.</p> <p>Meresõidu arenemine ja Ameerika avastamine.</p> <p>Esimene teekond ümber maailma.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pärgament ● trükipress ● püssirohi ja tulirelvad 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse/töölehele.</p> <p>Video: Gutenbergi trükipress;</p> <p>Video: püssirohu leiutamine ja esimesed tulirelvad.</p>

6) räägib abivahendite toel esimesest reisist ümber maailma	<ul style="list-style-type: none"> • vürtsid • kompass 	
7) selgitab, mida tõid endaga kaasa maadeavastused	<ul style="list-style-type: none"> • karavell • indiaanlane 	
8) nimetab asumaadest Euroopasse toodud põllukultuure, loomi ja kombeid	<ul style="list-style-type: none"> • asumaa • põliselanik 	
8. KLASS		
Maailm uusajal		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele uusaja kokkuleppelise alguse, Ameerika iseseisvussõja, Suure Prantsuse revolutsiooni, Napoleoni sõjakäigud	Mis on uusaeg? Euroopa uusaja algul. Ameerika iseseisvussõda ja USA sünd. Suur Prantsuse revolutsioon.	Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse. Filmikatkendi vaatamine: " <u>Sõda ja rahu</u> ".
2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike ja Põhja-Ameerikat	Napoleoni sõjad. Euroopa pärast Napoleoni sõdu.	
3) selgitab lühidalt piltide abil Ameerika iseseisvuspüüdlusi, sõja käiku ja tulemusi	Tööstusrevolutsioon ja olulisemad leiutised.	
4) nimetab lühidalt piltide abil Suure Prantsuse revolutsiooni olulisemaid sündmusi, tähtsamaid tegelasi ja saavutusi	Kordamine. Põhimõisted	
5) kirjeldab lühidalt piltide abil Napoleoni sõjakäike	<ul style="list-style-type: none"> • uusaeg • revolutsioon • kodanlus • parlament 	

<p>ja nimetab tema olulisemaid saavutusi</p> <p>6) kirjeldab lühidalt kaardi abil mõne Euroopa riigi saatust pärast Napoleoni sõdu</p> <p>7) kirjeldab lühidalt piltide abil, kuidas tööstusrevolutsioon muutis maailma: üleminek tööstuslikule tootmisele (aurumasin), muutused transpordis (auruvedur ja -laev), fotograafia jne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● kapitalism ja kapital ● aurumasin, aurulaev ja -vedur ● manufaktuur ja vabrik ● tooraine ● asumaa ehk koloonia ● sisse- ja väljarändaja ● terror ● palgasõdur ja nekrut ● partisan ● pärisorjus 	
Eesti Tsaari-Venemaa võimu all		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Põhjasõja toimumisaja, pärisorjuse kaotamise Eesti- ja Liivimaal</p> <p>2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike</p> <p>3) teab, kuidas muutus talupoegade elu pärast pärisorjuse kaotamist</p> <p>4) võrdleb lühidalt skeemi abil päris- ja teoorjust</p> <p>5) kirjeldab piltide abil mõisnike elu;</p> <p>6) selgitab teo- ja raharendi erinevust, teab, kuidas algas talude päriseksostmine</p>	<p>Põhjasõda ja Peeter I. Eesti pärast ühendamist Venemaaga, muudatused majanduses.</p> <p>Talupoegade koormiste suurendamine.</p> <p>Pärisorjus, selle kaotamine ja asendamine teoorjusega.</p> <p>Mõisnike eluolu.</p> <p>Teorendilt raharendile ja talude päriseksostmine.</p> <p>Talurahvarahutused, Mahtra sõda.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Video: sõjapidamine Eestis 18. sajandil;</p> <p>Video: Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Jõulud Vigalas"; "Jüri Rumm";</p> <p>Talupoja ja mõisniku suhete dramatiseerimine (talupoegadele nimede panek, rendi maksmine, rahutused jne)</p> <p>Mõne Eesti mõisa külastamine.</p>

7) teab, mis põhjustas talupoegade hulgas pahameelt ning põhjustas rahutusi	Kordamine. Põhimõisted <ul style="list-style-type: none"> ● ikaldus ● tsaar ● baltisaksa mõisnik ● Balti erikord ● pearahamaks ● teoorjus, koormis ● raharent ● kinnis- ja vallasvara ● mõisa ametimehed: mõisavalitseja, kubjas, aidamees, kõrtsmik, mölder, meier 	
Eesti talurahva elu 19. sajandil		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele 19. sajandi 2) nimetab piltide abil talupere liikmed ja nende rollid 3) nimetab piltide abil taluhooneid ja nende otstarvet 4) nimetab pudulõhustusi, keda talus peeti 5) kirjeldab pildi abil rehielamut ja selle sisustust;	Talupere. Talu hooned. Talupere aastaringised tööd. Talurahva söök ja söögikombed. Rahvakalender ja rahvakombed. Talurahvakoolid. Kordamine. Põhimõisted	Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse Filmikatkendi vaatamine: "Kevade". Õppekäik muuseumi (Eesti Vabaõhumuuseumi ja/või mõnda talurahvamuuseumi). Mõne talurahvatoidu valmistamine ja maitsmine.

6) teab, milline otstarve oli rehielamul vilja töötlemisel	<ul style="list-style-type: none"> ● talupere: peremees, perenaine, sulane ja teenijatüdruk, karjane 	
7) nimetab piltide abil talupere olulisemaid töid ning tööriistu	<ul style="list-style-type: none"> ● rehielamu, suitsutare ● rehepeks 	
8) kirjeldab lühidalt talupere igapäevast ja pühadeaegset toidulauda ning võrdleb neid tänapäevastega	<ul style="list-style-type: none"> ● vald ja kihelkond ● vallakool ja kihelkonnakool ● koolmeister ja köster 	
9) võrdleb 19. sajandi ja tänapäeva inimeste igapäevaelu	<ul style="list-style-type: none"> ● estofiil ● pudulojus 	
10) nimetab kalendri abil olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja teab mõningaid kombeid	<ul style="list-style-type: none"> ● leer, leeriõpetus 	
11) kirjeldab piltide/filmi näitel koolielu 19. saj talurahvakoolis ja võrdleb seda tänapäevasega		
12) nimetab õppeaineid valla- ja kihelkonnakoolis ja võrdleb neid oma tunniplaaniga		
Rahvuslik ärkamisaeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) märgib ajateljele ärkamisaja olulisemad sündmused	Ärkamisaja eellugu ja Kr. J. Peterson.	Postimehest" mõne uudise lugemine.
2) nimetab lühidalt ärkamisajale eelnenud sündmusi ja tegelasi	Fr. R. Kreutzwald ja „Kalevipoeg“ .	"Kalevipojast" mõne katkendi lugemine. "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" laulmine/kuulamine.

<p>3) nimetab piltide abil ärkamisaja tähtsamaid tegelasi ja teab nende olulisemaid saavutusi</p> <p>4) nimetab Eesti esimesi kutselisi teatreid ja linnu, kus need kodulinnu</p> <p>5) teab, kelle eestvõttel, millal ja kus toimus esimene üldlaulupidu ning kirjeldab seda sündmust lühidalt;</p> <p>6) selgitab, mis on rahvaluule</p> <p>7) teab, kuidas pandi alus Eesti Rahva Muuseumi kogudele</p>	<p>J. V. Jannsen ja „Postimees“ .</p> <p>Vanemuise Selts ja I üldlaulupidu.</p> <p>L. Koidula ja Eesti teatri algus.</p> <p>J. Hurt.</p> <p>C. R. Jakobson.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • ärkamisaeg • rahvaluule • eepos • kadakasaks 	<p>Tutvumine L. Koidula loominguga.</p> <p>Mõne musikaalse väärtusega eseme toomine kooli ja selle ühine uurimine.</p>
Tööstuse areng/venestamisaeg		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Eesti rahvusvärvide esmase kasutuselevõtu (EÜS-i lipp)</p> <p>2) näitab kaardil 19. saj lõpu Eesti tööstuslinna ja raudteeühendusi</p> <p>3) kirjeldab piltide abil tööliste elu- ja töötingimusi 19. sajandi lõpus ning võrdleb neid tänapäevaste oludega</p> <p>4) kirjeldab lühidalt ja näidete varal, miks</p>	<p>Esimesed vabrikud ja raudteed Eestis.</p> <p>Tööliste elu.</p> <p>Venestamisaeg.</p> <p>Rahvuslik liikumine venestamisajal.</p> <p>EÜS ja Eesti rahvusvärvide algus.</p> <p>J. Tõnisson ja „Postimees“.</p> <p>Karskus- ja spordiseltsid, G. Lurich.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Video: Narva enne II maailmasõda;</p> <p>Video: saatelõik Georg Lurichist.</p>

<p>venestamine algas ning milles see seisnes</p> <p>5) nimetab piltide abil rahvusliku liikumise juhte venestamisajal</p> <p>6) nimetab piltide abil tuntumaid spordiseltsidest võrsunud spordikuulsusi</p>	<p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • venestamine • üliõpilasselts • karsklane 	
Eesti XX sajandi alguses		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele 1905. a revolutsiooni</p> <p>2) näitab kaardil Vene impeeriumi</p> <p>3) nimetab lühidalt revolutsiooni põhjusi ning selgitab piltide abil selle sündmusi</p> <p>4) kirjeldab lühidalt näitvahendite toel 1905. a sündmusi Eestis: streigid, mõisate põletamine, karistussalkade tegutsemine</p> <p>5) näitab kaardil maid, kuhu eestlased välja rändasid</p> <p>6) nimetab piltide abil 20. saj alguse tuntumaid Eesti kirjanikke, kunstnikke ja heliloojaid ning olulisi kultuurisündmusi (Eesti Rahva Muuseumi ja esimese eestikeelse keskkooli avamine)</p>	<p>Eesti majandus XX sajandi algul.</p> <p>1905.-1907. aasta revolutsioon.</p> <p>Revolutsioonisündmused Eestis.</p> <p>Eesti enne I maailmasõda, väljarändamine.</p> <p>Eesti kultuur XX sajandi algul.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • impeerium • linnapea • majanduskriis • streik, meeleavaldus • riigiduuma 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Jõulud Vigalas</u>";</p> <p>Streigi/meeleavalduse dramatiseerimine.</p>

Maailm enne ja pärast I maailmasõda		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele I maailmasõja toimumisaja, 1917. a revolutsiooni;</p> <p>2) nimetab piltide abil 19. saj lõpu ja 20. saj alguse olulisemaid leiutisi (kino, auto, lennuk jne);</p> <p>3) näitab kaardil impeeriume ja nende asumaid;</p> <p>4) nimetab lühidalt I maailmasõja põhjusi ja kirjeldab selle algust;</p> <p>5) nimetab piltide abil I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjalisi uuendusi;</p> <p>6) näitab kaardil pärast I maailmasõda tekkinud uusi riike;</p> <p>7) kirjeldab lühidalt rahva olukorda tsaari-Venemaal ning selgitab, miks ja kuidas revolutsioon aset leidis;</p> <p>8) kirjeldab piltide ja kaardi abil sündmusi Eestis 1917. aastal;</p> <p>9) teab, kuidas ja millal Eesti iseseisvus.</p>	<p>Suured leiutused ja avastused.</p> <p>Suurriikide ajastu (Briti impeerium, Ameerika Ühendriigid, Tsaari-Venemaa, Saksamaa, Prantsusmaa).</p> <p>I maailmasõja põhjused ja algus.</p> <p>1917. aasta revolutsioon Venemaal ja Nõukogude võimu kehtestamine.</p> <p>I maailmasõja lõpp.</p> <p>Sündmused Eestis 1917. aastal.</p> <p>Sündmused Eestis 1918. aastal.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● bolševikud ehk enamlased ● nõukogude võim ● kommunistlik partei 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Kaart: <u>Impeeriumid</u>;</p> <p>Kaart: <u>Maailm pärast I maailmasõda</u>;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Minu Leninid".</p> <p>Video: <u>1917. a revolutsioonid Venemaal</u>;</p> <p>Video: <u>Eesti ala poliitilisel kaardil 1200-1920</u>;</p> <p>Video: <u>Veebruar 1918. Eesti iseseisvuse väljakuulutamise</u>;</p> <p>Video: <u>1918. Saksa okupatsioon</u>;</p> <p>Video: <u>iseseisvusmanifest</u>;</p> <p>pilt: <u>Pärnu Endla teater 1918. a.</u></p>
9. KLASS		
Eesti Vabadussõda		

Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Vabadussõja toimumise ja Tartu rahu sõlmimise aja</p> <p>2) näitab kaardil Vabadussõja käiku ja nimetab olulisemaid lahinguid</p> <p>3) nimetab piltide abil Vabadussõja-aegseid olulisemaid tegelasi</p> <p>4) kirjeldab lühidalt piltide ja kaardi abil sõda Landeswehriiga</p> <p>5) selgitab lühidalt, miks oli võit Landeswehri üle eestlaste jaoks oluline (Võidupüha tähistamine)</p> <p>6) kirjeldab, kuidas ja mis tingimustel lõppes Vabadussõda</p> <p>7) kirjeldab, millal, kus ja kelle vahel sõlmiti Tartu rahu</p>	<p>Vabadussõja algus.</p> <p>Eesti vabastamine.</p> <p>Sõda Landeswehriiga.</p> <p>Vabadussõja lõpp ja Tartu rahu sõlmimine.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● okupatsioon ● Punaarmee ● pataljon ● soomusrong ● Vene valgekaartlased ● Landeswehr ● Võidupüha ● delegatsioon ● vaherahu 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Tuulepealne maa</u>" <u>2. osa</u>;</p> <p>Video: <u>Vabadussõda</u>;</p> <p>Video: <u>Eesti soomusrongid Vabadussõjas</u>;</p> <p>Video: <u>pilte Vabadussõjast</u>;</p> <p>Õppekäik Vabadussõjaga seotud paika (mälestussammas, muuseum, kalmistu).</p>
Eesti Vabariik 1918-1940		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele Eesti esimese iseseisvusaja</p> <p>2) näitab kaardil Eestit ja nimetab tema tähtsamaid välispartnereid</p>	<p>Asutav Kogu ja maareform.</p> <p>Eesti Vabariigi sise- ja välispoliitika.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Detsembrikuumus</u>";</p>

<p>3) nimetab piltide abil Eesti põllumajanduse ja tööstuse põhilisemat toodangut</p> <p>4) nimetab piltide abil Eesti olulisemaid poliitika- ja kultuuritegelasi</p> <p>5) nimetab esimese iseseisvusaja tähtsamaid haridusasutusi (TÜ, TTÜ, Kõrgem Sõjakool)</p>	<p>Põllumajandus, tööstus, kultuur ja haridus Eesti Vabariigis.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> • maareform • Asutav Kogu • põhiseadus • demokraatia • riigipööre • vapsid • põllutöökool, kodumajanduskool • masinaühistu • talgud • põlevkivi ja fosforiit • majanduskriis 	<p>Video: <u>kroonikakaadrid president Pätsist</u>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • video: <u>Kristjan Palusalu saabumine Berliini olümpiamängudelt</u>; <p>Video: <u>Tartu Ülikool 1932. aastal</u>;</p> <p>Video: <u>Tallinn enne II maailmasõda</u>;</p> <p>Video: <u>Tartu enne II maailmasõda</u>;</p> <p>Video: <u>Narva enne II maailmasõda</u>;</p> <p>Video: <u>Virumaa vaated 1940</u>;</p> <p>Video: <u>Eesti suvituskohi 1940</u>;</p> <p>Osalemine talgutel.</p>
Maailm kahe maailmasõja vahel		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele MRP sõlmimise, Talvesõja alguse, Eesti okupeerimise ja juuniküüditamise aja</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab, kuidas Euroopa riigid MRP salaprotokolli alusel jaotati</p>	<p>Molotovi-Ribbentropi pakt.</p> <p>Nõukogude Venemaa tegevus naaberriikide suhtes pärast MRP-d.</p> <p>Eesti okupeerimine ja liitmine NSV Liiduga.</p> <p>Kordamine.</p>	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Video: <u>MRP sõlmimine</u>;</p> <p>Lihne ja humoorikas video: <u>Saksamaa ja NSVL salatehing</u>;</p> <p>Salvestis: <u>president Pätsi viimane avalik kõne 21.06.40</u>;</p>

<p>3) näitab Eesti kaardil Punaarmee baaside asukohti ja põhjendab abiga nende valikut</p> <p>4) kirjeldab abiga, kuidas Eesti kaotas iseseisvuse</p> <p>5) kirjeldab abiga, kuidas toimus juuniküüditamine</p> <p>6) kirjeldab abiga, miks Talvesõda algas ja kuidas see lõppes</p>	<p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pakt ● salaprotokoll ● neutraalne ● ultimaatum ● baas ● okupatsioon ● ENSV ● küüditamine 	<p>Filmikatkendi vaatamine: "<u>Tuulepealne maa</u>" 12. osa.</p>
Teine maailmasõda 1939-1945		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele II maailmasõja toimumisaja</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab olulisemaid sõjas osalenud riike</p> <p>3) kirjeldab lühidalt piltidele toetudes II maailmasõja käiku ja selle tulemusi</p> <p>4) kirjeldab lühidalt piltide abil okupatsioonide aegset elu Eestis</p> <p>5) kirjeldab lühidalt eestlaste valikuid sõja ajal ja nimetab, kelle poolel sõditi</p> <p>6) kirjeldab lühidalt, kuidas sõda Eesti ja eestlaste jaoks lõppes</p>	<p>II maailmasõja käik.</p> <p>Okupatsioonid ja sõjasündmused Eestis.</p> <p>Sõjategevuse lõpp Eestis.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● blokaad ● aatompomm ● kaardisüsteem ● Eesti Leegion ● Eesti Laskurkorpus ● metsavennad ● soomepoisid 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Jojo Rabbit";</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "1944";</p> <p>Video: <u>sõjasündmused Eestis 1944</u>;</p> <p>Video: <u>Tallinn 1944</u>;</p> <p>Arutelu - kuidas sõjasündmused mõjutasid perekonda/kodukohta.</p>

<p>7) kirjeldab, kuidas sõda mõjutas kodukohta</p> <p>8) näitab kaardil ja nimetab riike, kuhu eestlased sõja lõpus põgenesid</p>		
Eesti ja muu maailm pärast II maailmasõda		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
<p>1) märgib ajateljele II maailmasõja lõpu, Eesti taasiseseisvumise ja Nõukogude Liidu lagunemise</p> <p>2) näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast II maailmasõda</p> <p>3) kirjeldab lühidalt suurriikide vahelisi suhteid pärast II maailmasõda</p> <p>4) kirjeldab abiga, kuidas toimus märtsiküüditamine</p> <p>5) kirjeldab näidetele tuginedes elu Nõukogude Eestis</p> <p>6) kirjeldab piltidele toetudes Eesti taasiseseisvumisele viinud sündmusi (fosforiidisõda, öölaulupeod, Balti kett)</p> <p>7) nimetab põhjusi ja sündmusi, miks NSVL kokku varises</p>	<p>Maailm pärast II maailmasõda, külm sõda.</p> <p>Nõukogude Eesti.</p> <p>Nõukogude Liidu kokkuvarisemine.</p> <p>Eesti taasiseseisvumine.</p> <p>Kordamine.</p> <p>Põhimõisted</p> <ul style="list-style-type: none"> ● külm sõda ● NATO ● Balti kett ● plaanimajandus ja turumajandus 	<p>Ajatelje joonistamine tahvlile/vihikusse.</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: "Tuulte pesa";</p> <p>Video: <u>pilte nõukogudeaegsest Tallinnast</u>;</p> <p>Video: <u>Kristo Siig: nõukogude aeg</u>;</p> <p>Video: <u>Berliini müür</u>;</p> <p>Video: <u>eesti keel 45 aastat tagasi</u>;</p> <p>Video: <u>eesti keel tänapäeval</u>;</p> <p>Filmikatkendi vaatamine: <u>"August 1991"</u>;</p> <p>Õppekäik ajaloomuuseumi.</p>

Ühiskonnaõpetus		
Õpitulemused	Õppesisu	Praktilised tööd
1) teab, et tähtsaim seadus on põhiseadus, kus on kirjas inimeste õigused ja kohustused ning toob nende kohta näiteid	Põhiseadus ja Eesti riigi sümboolid. Riigikogu, riigipea, valitsus. Kohalik omavalitsus.	Töö töölehtede/õpiku ja tööraamatuga. Video: presidendi ametisse nimetamine ;
2) nimetab riigi sümboleid	Korrakaitse.	Video: kaitseväge paraad ;
3) nimetab võimul olevat presidenti ja peaministrit	Riigikaitse.	Video: kaitseliidu õppus ;
4) nimetab piltide abil kõiki Eesti presidente	Kohus.	Video: kuidas jõuab abi Häirekeskusest abivajajani .
5) nimetab erakondi	Eesti ja rahvusvahelised organisatsioonid (Euroopa	Video: õigusemõistmise kunst ;
6) nimetab linnapead/vallavanemat	Liit, NATO).	Video: Mis on Euroopa Liit ;
7) nimetab ameteid, kes tagavad riigi siseturvalisust (politsei, päästeamet, kiirabi) ja kirjeldab lühidalt nende ülesandeid	Kordamine. Põhimõisted <ul style="list-style-type: none"> • riigi sümbol • riigikogu • valitsus, peaminister ja ministrid • kandidaat • riigieelarve • riigipea, president • partei ehk erakond • vallavolikogu/linnavolikogu • vallavanem/linnapea • vallavalitsus/linnaalitsus • kohtunik, prokurör, advokaat • ÜRO, NATO ja EL 	Video: maksu- ja tollitarkus: maksud ;
8) oskab vajadusel abi kutsuda (112)		Dramatiseering: kohtuistung. Dramatiseering: hädaabi kutsumine.
9) kirjeldab lühidalt kaitseväge ja kaitseliidu ülesandeid ja teab nende erinevust		Päästekomando või politseijaoskonna külastamine.
10) teab, millega tegelevad kohtud		
11) teab, mis on kohtuniku, prokurööri ja advokaadi roll kohtuistungil		
12) nimetab olulisemaid rahvusvahelisi		

organisatsioone, kuhu Eesti kuulub ja teab nende sümboleid		
--	--	--